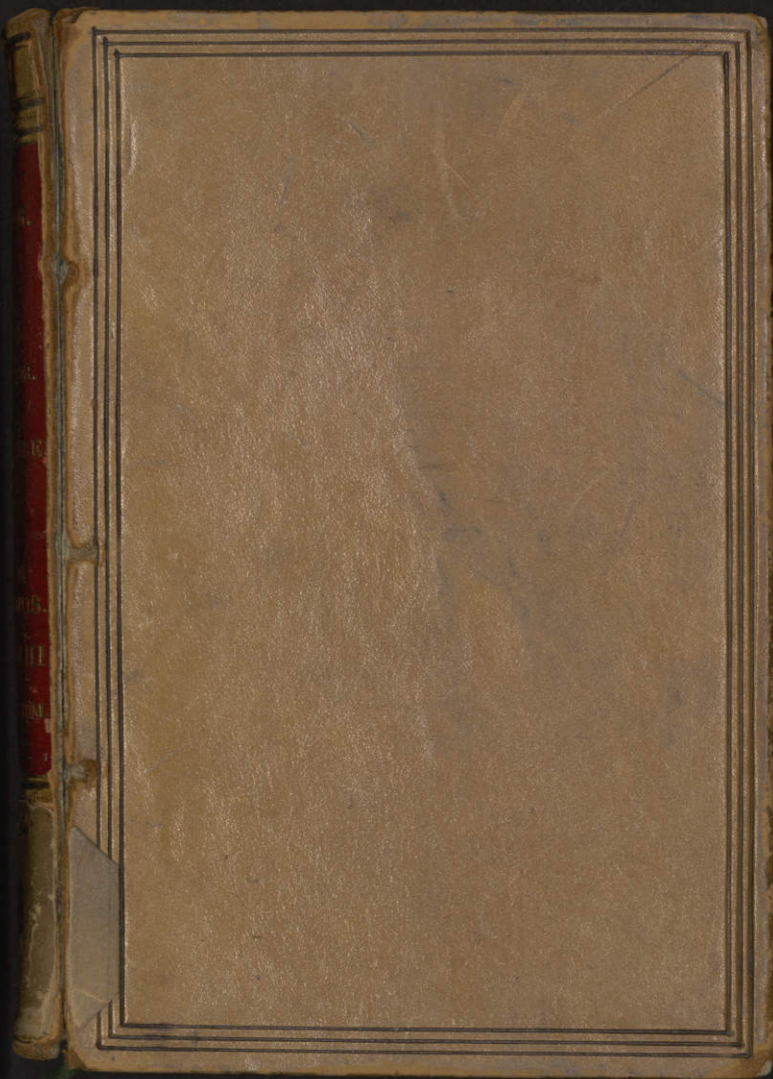

colorchecker CLASSIC

x-rite

SPECULUM
CHRISTIANOR.

1486

JO GERSON

ALPH. DIV. AMOR.

1493

S. BONAVENTURE
DIALOGUS

1497

JO GERSON

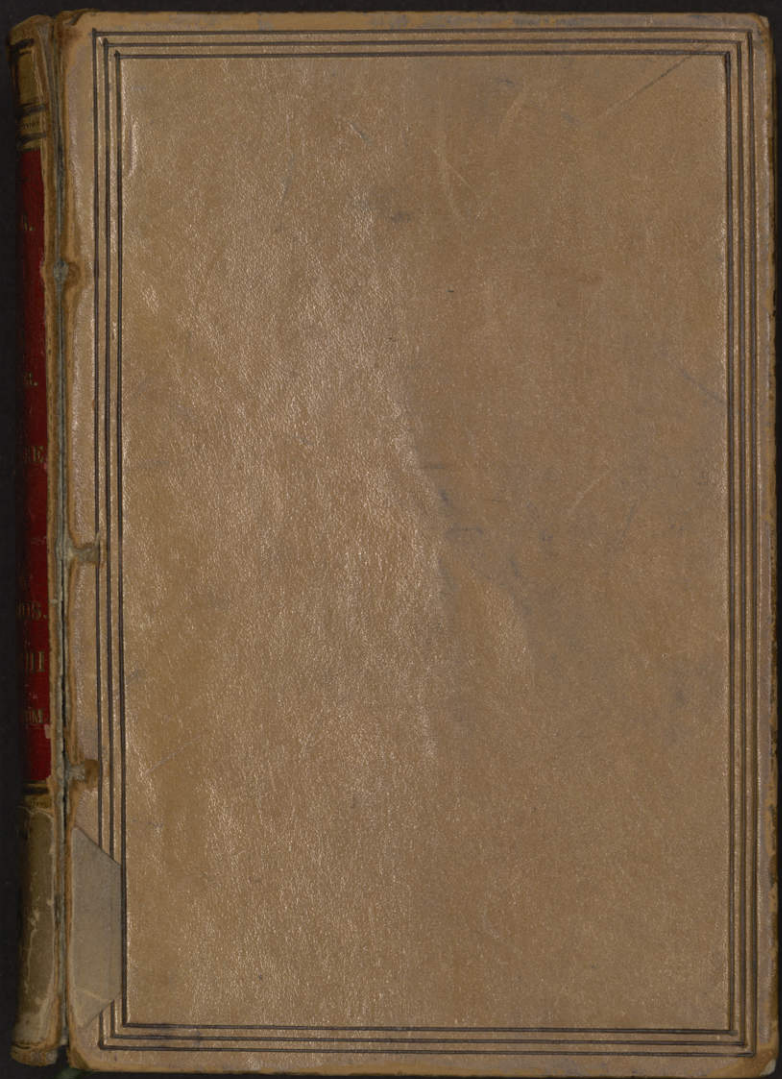
DONAT. MORALIS

INNOCENTII III
DE
VILT. CONDIT. HUM.

1495

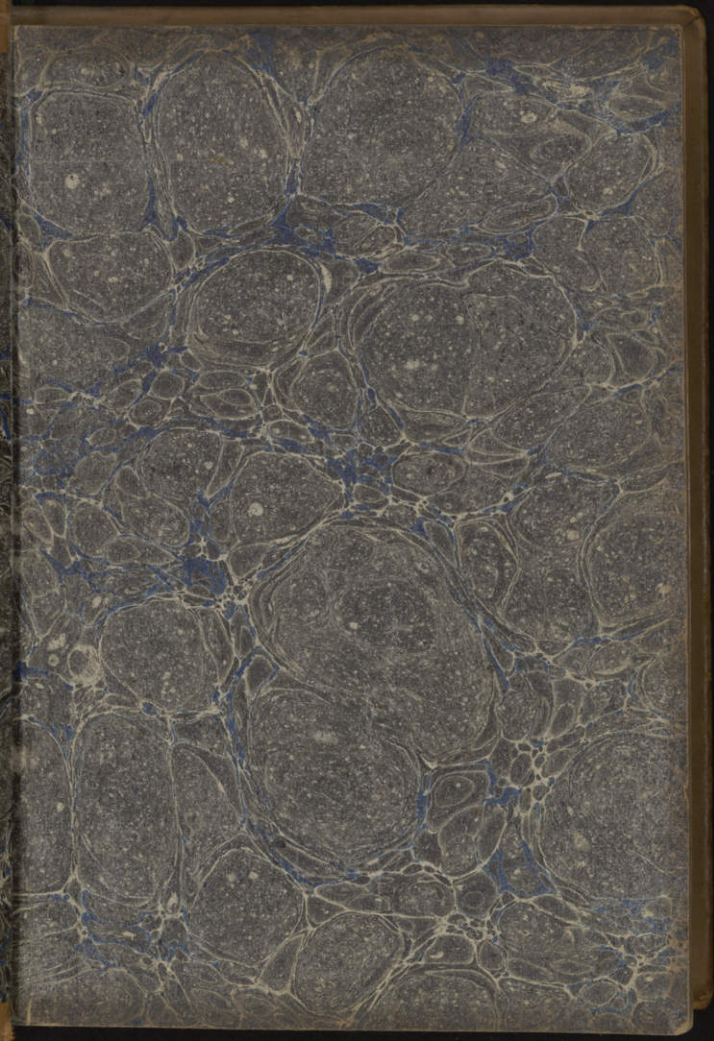
84=...

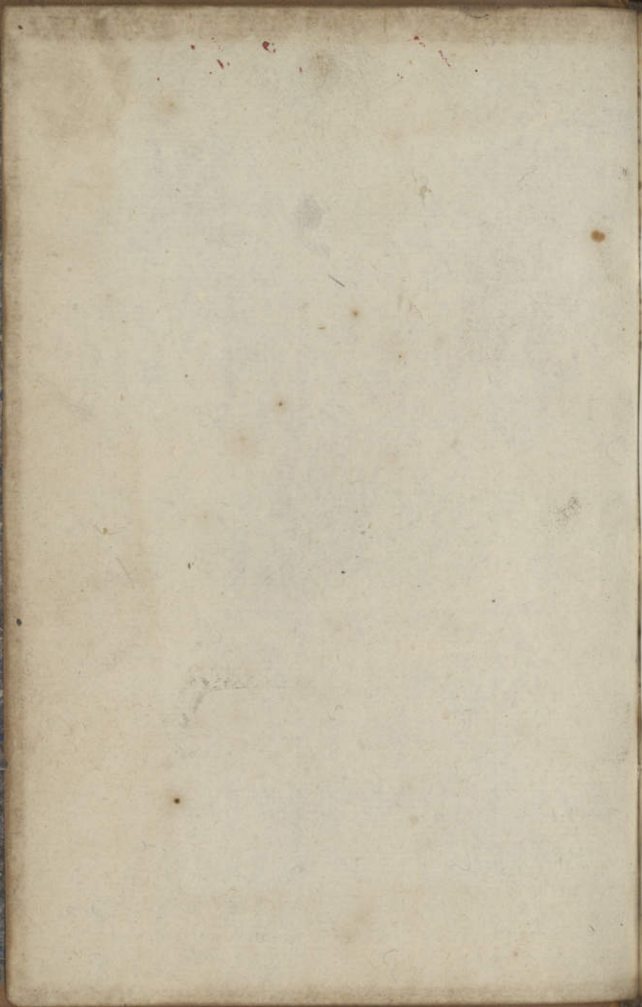
796

~~29089~~

29089

Inc 706

WATTON, J.- Speculum christiani,
Paris, G. Mittelhus, 1486

Pell 10641

Alphabetum divini amoris,- Paris, G.
Mittelhus, 1493

GW 1563

BONAVENTURA, S.- Dialogus [Soliloquium].- Paris, G. Marchant, 1497.

GW 4692

GERSON, J.- Donatus moralisatus.

[Paris, G. Mittelhus, c. 1496-1500]

Pell 5172

THOMAS AQUINAS.- De Vitiis et virtutibus.- [Paris, G. Mittelhus, c. 1493]

Pell 991

INNOCENTIUS III.- De miseria humanae conditionis.- Paris, P. Levet, 1495.

Pell 6296

MOLITORIS, U.- De Lamiis.- [Paris, G. Mittelhus, c. 1496-1500].

C 4341

Polain 2763

Polain 2762

C 4341

Mittelhaus, c. 1496-1500].

LITORIS, U. -- De lamis. -- Paris, G.

Pell 6296

conditionis. -- Paris, P. Levet, 1495.

NOGENTIVS III. -- De miseria humanae

Pell 991

us. -- [Paris, G. Mittelhaus, c. 1495]

OMAS AQUINAS. -- De Virtutibus et virtutibus

Pell 5178

Paris, G. Mittelhaus, c. 1496-1500]

PERSON, J. -- Donatus moralisatus.

GW 4692

m] -- Paris, G. Marchant, 1497.

MAVENTURA, S. -- Dialogus [Soliloquii-

GW 1563

Mittelhaus, 1493

phabatum divini amoris. -- Paris, G.

Pell 10641

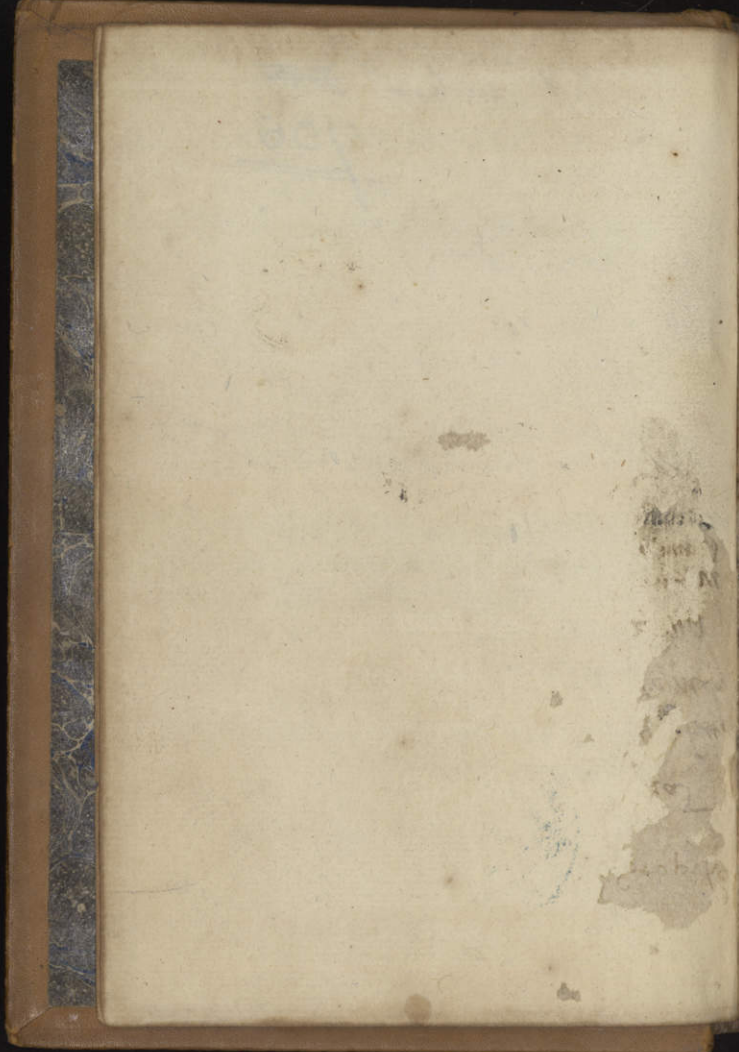
aris, G. Mittelhaus, 1496

TTON, J. -- Speculum christianitatis,

Ino 706

XV. ^{eine} Stück n^o ~~157~~.

706

1
Ulrici Molitoris.

Tractatus vti:

lis et necessarius per viā dyalogi
ymmo trilogi. De Phitoniciis
mulieribus. Unacuz quodā puo
tractatulo doctissimi ⁊ acutissimi
in sacra pagina doctor Johānis
de gersono cancellarii parisiensis
De probatione spirituum.

Tabular capitula
present is tractat⁹

Primum capitulum vtrū ex facto incantaticum ⁊
cooperatone demonū possint puocari grandines
pruue. ac pluuie in lesionem terre.

Secundū capitulū. vtrū incantatrices possint adiu
torio diaboli hoīb⁹ et infantib⁹ nocere: ac morbos
eisdem inferre: eos dēq; debilitare.

Tertium capitulū. vtrū dicte mulieres possint faci
es hoīni in alias formas immutare.

7

Tabula

Capitulum quartū vtrū dicte mulieres scātatrices
p̄ficiant ad p̄uila possint sup baculū vinctuz vel
sup lupū seu aliud aīal eq̄rare: et ad sui p̄uiliū iudū
pe loco ad locū traduci vbi bibant et comedant ac se
mutuo cognoscāt atq̄ delectent.

Capitulū q̄ntū vtrū diabolus in forma hoīs p̄t ap
parere: et cū huiusmodi mulierib⁹ maledictis possit
in cubando commisceri.

Capitulū sextum vtrū ex coitu demonum cum mu
lieribus patrato possit nasci puer.

Capitulū septimū, an demones seu hoīes in inste
rio demonū possint puocare grandines et tonitrua:
turbare aerē et nocere terre, atq̄ hoīb⁹ morbos in
ferre seu hoīem sterilem facere.

Capitulū octauū vtrū malefici et strige possint in
sterio demonū scip̄os ac alios hoīes in alias for
mas specierum seu aīalium mutare.

Capitulū nonū vtrū dicte mulieres cōueniāt ad cō
uiuia et mutuo bibant et comedant, et sibi mutuo lo
quātur: ac seinutem cognoscant.

Capitulū decimū, an diabolus possit in forma hoīs
cū huiusmodi mulieribus in cubādo cōmisceri et ex
huiusmodi coitu possint pueri nasci.

Tractatus ad illu-

strissimū principē dominū Sigismundū archiducē
Austrie Stirie Carinthie &c. De phitoniciis mulie-
ribus per Alricū molitoris de Constantia: studij Pa-
piani: decretorū doctorē & curie. Constantiensi causarū
patronū ad honorē eiusdē principis ac sub sue celsi-
tudinis emēdatione scriptus.

Epistola.

Excellentissime princeps

& domine: dñe archidux colēdis-
sime: humilis Alricus molitoris
de Constantia doctor tue celsitu-
dinis sese in obsequiū offert. Cū
superioribus ānis pestis quaridā

incātriciū mulierū terre tue excellentie inuasisse dice-
retur. Itaq; cū nōnulle tuo sub imperio mulieris de
hōi heresi suspecte capte foret. apudq; torturā in-
rogate varia respōderēt: vñ tuis cōsulis varia ea
de re iter se opinātib; vno quippe in illā: altero in
aliā partē declinātem tandē apud tuam clemētiā
mei memoria incidit. Itaq; pro insita tua auiditate
veritatē cognoscēdis: p tue dignatōis cōsules demā
datū suscepi. vt quid ego in ea re sentirē: id tue exce-
llētie stili officioso designare nō omittē. Vex quīs
istud laboriosum & pīculosum sit. laboriosum quidē
michi in alijs occupato & victū querere curāti perī-
culosuz aut propter inuidos & detractores: qui cuncta
que nequeūt imitari nō th cessant calūniari: & q̄ ipsi
sua inertia experiri non poterūt: venenoso dente ve-
luti seteger hircus lacerare nō omittūt. Quāuis in

Capitulum primum

super ista materia, preclaros etiã doctores in dubi-
um aduocauerit: atq; dignũ existimaui q; p tua ex-
cellẽtia corpusculi mei mēbra tuis obsequiis obtines
beniuolenta eius etiã si que sunt animi vires possideas
vt dũ exterioris hoĩs ptes sese ad tua deuouet obse-
quia, debilis quoq; et rudis intellect⁹ meus ad tue
celestitudinis gloriã nõ dormitet. Opus itaq; p̄sens
sub tua tuorũq; sapientissimorũ cõsulũ correctione
p̄sertim clarissimi viri Conradi Sturzel vtriusq; iu-
ris doctoris: ac tue precellẽtie maximi secretariũ, cu-
ius quippe correctioni hũc tractatũ specialius sub-
missi. Quĩ eundẽ priscis tẽpõibus in preceptorẽ et
magistri locũ habuit. Eloquẽtie etiã emolumenta ius-
risq; sentẽtias sibi hodieq; sugere desideres, vt sic
aggressus sum. Etenĩ cũ apud priscos oratores dia-
logus plerũq; aliqđ locũdioris delectationis affer-
ri existimatũ est, idcirco presenti in tractatu p viã
dialogi imo trilogi pcedere decreui. Verũ q; mul-
ta ea de re disputatione digna cũ prouido ⁊ prestan-
ti viro Conrado schartz hui⁹ inclite ciuitatis Cõstã-
ciensis plurimũ annorũ pretore et magistratũ gerẽte
viro vtriq; spectato ⁊ faciũdia florente recẽsul qui tã-
q; p̄tor hmoi mulierũ confessiones didicit. Itaq;
ipsum presentẽ dialogũ sub tuo excellẽtissimo ipsi-
usq; Cõradi et meo noĩbus expedire arbitrat⁹ sum
idcirco sub benignitatis venia ad materiã accedẽs
Quasdam quẽstiones p clauũ huius materie discu-
tiendas premissi.

Exorditur itaq; clemẽtissim⁹

archidux Sigismundus austrie.

Capitulum primum,

Capitulū primū

Sigismundus. Fidelis nobisq̄ dilecte doctos
Alrice quōniā singulari fauore ob tua ī nos merita
te prosequimur. Idcirco presenti de materia tecum
p̄ ceteris d̄sputare decreuimus. **Alricus.**

Illustrissime princeps Quis gratū sit / vt pro tua in
me clemētia me dignū inter disputandū fore iudica
ueris. attamen ec. e adest Conradus schatz: pietoz
mee ciuitatis. vir vtiq̄ ingento prestans in conuer
sationeq̄ argutus consodalis meus. placeat igitur
eius industriam hac in re prius experiri. **Sigis
mundus** Placet: nam ⁊ eundē consilio maturū
cōuersationeq̄ facietum noui. Idcirco quia nobis
sermo de incantatricū maleficijs habendus erit.

Itaq̄ querendū primo duxi. Atrum de facto incan
tatricū possint prouocari tonitrua ⁊ grandines.

Conradus. Quāuis in huiusmodi difficultate
q̄ etiā doctissimos viros pro discussione terreri solet
me incertū putem. Iuxta verbum Socratis qui so
litus fuit dicere se hoc solum scire quod nesciret.
attamē ne videar clementis principis monitis non
acqutescere/loquar paucavt iniciū dem mouēdi ma
iora. **Sigismundus** Dic igit. **Conradus.**

Apud philosophū tritum est sermone prouerbiū vt
fama quā omnes famāt nō omnino perdat. fama
autem cōmunis est q̄ ipse strige tonitrua ⁊ grandī
nes efecerint/magnaq̄ damna segetibus ⁊ hoibus
intulerint. Ex cōfessione quoq̄ eaz in tortura facta
se talia fecisse ⁊ modū faciendi tradidisse compertū
est. **Sigismundus.** At ego nude fame non
intendo. Facile enim dictum sequitur vulgus/ nec
confessione torturati faciabor cum metu tormentoz
quis inducitur quandoq̄ ad consistendum id quod

Capitulū primū

In rerum natura nō est. Verū ea que oculis nō conspeximus: auctoritate tum vel concludēti ratione quæ sperare desideramus. nā recta disputatio auctoritate et ratione cōcluditur. **A**tricus Profecto experientia in decidendi causis contēptibilis nō est cum experientia dicatur esse rerum magistra. vt dicitur in capitulo vbi periculū. de elec. libro sexto. vnde tritū est apud populares prouerbū. **E**xperto crede roberto. **S**igmūsus Ad ostendēdum igitur quod malefice mulieres nichil sciunt: me istud mouet/vitelicer. Nam si talia iste maledicte mulieres scribēt et efficere possent/nō esset opus principib⁹ tēporib⁹ belli ciuētos militesq; conducere qui in terras hostium iruerēt/agrosq; deuastarēt/ incēdēs domos et villas concremarēt. Verū satis esset talē mulierē phitonica aduocare/cidēq; saluum conductū adducere / et hortari quatenus super hostiū terras talia maledicta mulier grādines /fulmina et tempestates prouocaret. vt sic hostiū terram periclitare moliret. Etenī quia videmus quod ipse talia facere nō possunt etiā si vellent/ad faciendūq; etiā si a principibus quod tamē abstī inducerētur vnde inferendū censio ipas talia facere nō posse. Præterea ex fide habemus solū deū stellarū et elemētōrum esse gubernatōrē qui legem pati sydera iubet. et qui iuxta Boeciū in libro de cōsolatione perpetua mundū ratione gebernat/stabilisq; manens dans cuncta moueri. Quomodo igitur mulieres lansie adiutorio demonū illum summū motōrē qui certā ratione cuncta gubernat/ in huiusmodi suo motu īpedire et in alium motū dirigere possent. **C**onradus Ponderanda quidē est magni principis ratio. Sed non minus ponde-

Pandū est illud qđ Exo. ca. viij. dicit. Nā Quis moy
 ses ante facies Pharaonis regis Egipti multa si-
 gna ⁊ pdigia fecisset: nichilomin⁹ malefici similit
 effecerūt qui incāratiōib⁹ suis aquā in sanguinem
 verterūt. et rahas sup terrā pduxerūt. Ecce igit ex
 sacra scripturaveteris testamēti clarere qđ malefici
 adiutorio demōnū aq̄s turbarūt: qz eas in sāguinē
 verterūt: ⁊ agros prediaq̄ rānis cōfuderūt. Itē lib⁹
 Job. ca. i. legit qđ diabolo pcurāte vētus vehemēs
 irruit a regione deserti. ⁊ cōcussit quattuor angulos
 domus q̄ coirūēs oppressi: liberos sobz mortui sūt
 ecce qđ diabolus potestate sua aerez puocauit: pue-
 rosq̄ oppssit. Dicit etiā eodez lib⁹ diabolū fulmi-
 na ignis puocasse. Dixit em̄ textus. Ignis dei cecidit
 de celo. ⁊ vaccas. oues. pucros cōsumpsit. Itēz
 Johānes in apoca. caplo. viij. alt. Post hec vidi q̄-
 tuor angelos stantes sup quattuor angulos terre tē-
 nētes quattuor ventos terre hic flarēt: sup terrā: neq̄
 mare: neq̄ in vllā arborē. et vidi alterū angelū ascē-
 dentē ab oitu solis habentē signū dei vlti: ⁊ clama-
 uit voce magna quattuor angelis quib⁹ datū est no-
 cere terre et mari dicēs. nolite nocere terre neq̄ ma-
 ri: neq̄ arborib⁹: quousq̄ signem⁹ seruos dei in fr̄-
 tibus ¶ Sigismūsus Doctor q̄ sunt illi quattu-
 or angeli q̄bus Johānes ait esse datū vt possint no-
 cere terre. ¶ Alricus Sunt diaboli ¶ Sigismun-
 dus Appellat ne diabolus angelus. ¶ Alricus.
 Ita. Nā diabolus ibidem et etiā alibi sepius ange-
 lus dicit: qz etiam missus a deo: vt ibidem dicit glo-
 sa. ordinaria ¶ Sigismundus. Fore Johānes
 hoc in spiritu vidit dāns nobis sue visionis exēplā
 Conradus Dignissime princeps non opus est

Capitulum secundum

exemplis dum res ante oculos existit. vt audisti a maleficis coram Pharaone ⁊ a gestis Job. Si igitur hec facta fore leguntur: igitur ⁊ iam fieri posse quis dubitat. **Alricus** De illo passu in fine ex post clarius loquamur.

Secundum capitulum

Quam incantatrices possint adiutorio dyaboli hoibus ⁊ infantibus nocere/ac morbos eisdem inferre/eosdēq; debilitare. **Sigismundus.** Quia de corruptione ⁊ turbatione elementorū nobis sermo nō incōpetenter querendū duximus. Si etiā incantatrices homini ⁊ maxime infantibus morbos inferre ⁊ adiutorio demonū eisdem nocere possunt ⁊ eos debilitare. **Conradus** Auduit a plerisq; mulieribus quomō pueris in cunabulis tacentibus varie egitudines acciderunt. nunc quippe illi puero nasus apparuit curuatus. nunc alteri oculus eruditus quodq; maledicte mulieres quādoq; cōprehēse asseruerunt in totturaq; recognouerūt ob inuidiam parentū se talia pueris auxilio demonis irrogasse. **Sigismundus.** Audisti q̄ cōfessionib; talibus per incertum extortis nō saturabor. quid igitur aliud rationis seu auctoritatis in medium adducis.

Conradus Jam superius pro auctoritate in libro primo Job cognouimus q̄ dyabolus filios eiusdem ventum prouocando ⁊ mortui sunt. Digneris vtrūq; audire beatum Augustinum. xxi. libro de ciuit

tate dei capitulo. xvij. dum ait. Priorisq; scriptū
est: graue iugum filios adam a die exitus de ventre
marris eorū vsq; in diē sepulture matrē omnī vsq;
adeo impleri est necesse. vt ipsi paruuli per lauacrū
regenerationis ab originalis peccati quo solū tene
bantur vinculo iam soluti multa paciētes nonnulli
incurfus spīrituū malignorū paciātur. Ecce q̄ Au-
gustinus sentit pueros incurfus demonū pati. Itē
beatus Hieronimus ad Paulā de dormitione bressi-
lie in epistola ait. Quid cause est: vt sepe ibinoli &
molli/ac vbera materna lactātes a demonio corrū-
puntur. Ecce igitur sacra scriptura & sanctorū patrū
auctoritate ostēsum esse dyabolū potestātē quādoq;
habere corrūpendi pueros & infantes eisq; nocēdi.

¶ **Sigismūdu** Locuti modo sum⁹ de infantib⁹
quid igitur in senibus & adultis? **Conradus.**

Multos vidimus senes claudicātes & contractos/
qui asseruerūt ex maleficio illarū maledictarū ipsis
illud euenisse. ¶ **Sigismundus.** Quid autē sentit
scriptura **Conradus** In legenda sanctorū Sy-

monis & iude legitur quō coram rege babilonte Ra-
rocht & Arphaxat malefici fuerunt p̄stituti q̄ ipsius
regis oratores & rhetores mutos & claudos atq; ce-
cos efecerūt/ac vīsum & gressum eisdē denno reddi-
derunt. ecce apertum testīmōnū q̄ malefici nocere
possunt hoībus/ etiā senibus ac claudos & cecos fa-

cere & rursus eosdem sanare. ¶ **Sigismūdu.** Nō
nāq; oratores quibus hmōi maleficia euenerunt pa-
gant existerent & in christū nō crediderūt: nec signo
crucis muniti fuerunt. **Alricus.** Prudenter lo-
queris o inclite princeps. quoniā in eadē legenda
causatur q̄ postq̄ dicti oratores & rhetores in christū

Capitulum secundum

crediderunt. et per apostolos signo crucis manifest fuerunt: dicti magi eis de ultra nocere non poterant. Quia magi ipsi irritati iterato eisdem nocere attentassent.

Conradus Atte atte quomodo igit poterat diabolus nocere iob: eundem grauissimo vlcere percussit adeoque eundem lesit vt in fimo facies vix suspirare poterat. vt legit in libro iob. et tñ ipse Job erat vir sanctus in voluntate dei (vt testat scriptura) ambulans Item in legēda sancti Anthonij legit quomodo demones eundem valde percusserunt. qui tñ vir sanctus et deo placitus fuit. Ecce ergo ex his constare demones super sanctos etiā viros potestatem nocēdi eisdem habuisse. Si igit viros sanctos turbare potuerunt: cur igit alijs de quorum sanctitate nobis non constat nocere non possent? ¶ Sigismundus Ex his magis atque magis hesitare incipio. quod igit sentiendum sit audire desidero

Alricus Sine modo. prope finem quid sentiendum sit latius de hoc et alijs loquamur. ¶ Sigismundus Ex priori dubio oritur aliud. An possint homines in congenitali statu existentem inficere et ad coeundum impotentem reddere Conradus vidi plures iuvenes qui in costu paucum aut nichil valuerunt. imo proprias vires carnaliter cognoscere non potuerunt. asserentes ex maleficio hoc ipsis contigisse. ¶ Sigismundus Multi multa loquuntur. Alricus profecto canones in hoc sentiunt asserentes per maleficia fieri posse vt homo qui a natura frigidus non est: ad coeundum inhabilis reddat. itaque in decretali specialiter titulus de frigidis et maleficiatis habetur. vnde Hysmarus etiam papa in ca. Si per sortiaras. xxxiii. q. i. ait. Si per sortiaras atque maleficas artes occulto: sed nunquam dei iusto iudicio permittitur: et diabolo preparate percutitur.

non sequitur hortandi sunt quibus ista euenisse: vt
 corde contrito ⁊ spiritu humilitatis deo ⁊ sacerdoti
 de oibus peccatis suis purā confessionē faciunt ⁊ c.
 Ecce dicit em̄. textus: preparate dyabolo cōcubitus
 non sequitur. Et quis pro decisione huius dubij ad
 erendum s̄atis foret cand. quia canonū constitutio
 nes ab omnibus debēt approbari. vt dicit in capi-
 tulo primo de consitu. Nichilomin⁹ tamē hoc idē
 astruūt doctores. Unde beatus thomas in quarto
 super sentētij. distinctione. xxxiiij. ait: q̄ ex male-
 ficio potest quis esse impotēs ad vnā ⁊ non ad aliā.
 Itaq; dominus hos̄ ieh. in summa libro quarto. ru-
 brica. xvij. de frigidis ⁊ maleficiatis dixit aliquādo
 maleficiātur hoīes ita q̄ reddūtur per sortilegium
 impotētes oibus preter q̄ vni. Aliquādo etiā male-
 ficiātur a deo vt nō posset cognoscere vxorē: sed oēs
 alias ¶ Sigismūsus Animū meum hec mouēt:
 q̄ mira sunt. Nā cum coitus a natura nobis detur
 admirandū certe erit quō dyabolus cursum nature
 impedire nobis ignorātib⁹ possit ¶ Alricus Nam
 ⁊ ego Alricus ad decē ⁊ octo annos in curia constā-
 tiensi causāz patron⁹ ⁊ aduocat⁹ / prout hodie sum
 ⁊ huiusmodi causas frigiditatis ⁊ maleficij in pra-
 ctica plures habui / vbi mulieres accusabāt coram
 iudice maritos de ipotentia coeūdi ¶ Sigismūsus
 Quid igit̄ decretū fuit in talibus causis? Alric⁹
 Decreuerūt iudices viros taliter infectos medicis
 curie huiusmodi iuratis ostēdere se debere pro exa-
 mine medicorū faciendo. ¶ Sigismūsus. Quid
 inde? Alricus. Itaq; plures cōperi per medicos
 curie iuratos inspectos: quos ipsi medici asserue-
 re nature nō frigidos sed sortilegio maleficiatos esse

Capitulum tertium

CSigismundus Et quid super huiusmodi medicorum examine finalis sententia extitit. **Alricus** Decreuerit itaque iudices partes ad triennis mutuo cohabitare debere. opus carnis huiusmodi attemptando/quodque largiores in ieiunijs et elemosinis forent ut deus qui institutor est matrimonij huiusmodi maleficijs ab eis auferre dignaretur. Acrum quia de huiusmodi articulo opinionem meam in fine cum precedentibus dubijs lacius declarare intendo. Interim ad alia dubia te conuertere si uelis poteris.

Tertium capitulum

CSigismundus querit. An uideat mulieres incarnatrices possint facies hominum in alias formas immutare etc. **Alricus.** Quid tibi dignissime patreps uideatur? **C**Sigismundus **Q**uod non. **Alricus** Quo hoc asseris motiuo? **C**Sigismundus Dicit enim in decreto in capitulo. Episcopi. xxvi. questione quinta ubi inquit textus. Quisquis ergo credit posse fieri aliquam creaturam / aut in melius / aut in deterius mutari / aut transformari posse in aliquam speciem / aut aliquam similitudinem nisi ab ipso creatore qui omnia fecit / et per quem omnia facta sunt infidelis est et pagano deterior. **Conradus** Canonem namque aduersari non intendo. Sed que apud historiographos me legisse memini recitare cupio. Quid igitur ad **Virgilium** dicitur qui in buccolicis egloga octaua recenset. quod dum **Alixes** suis cum socijs a troia exulando ad **Circe** Reginam declinasset: ipsa quos

circe hospites tales suscipiēdo pocula malefica eff
dem ministrasset. itaq; ipsi hospites postq̄ uenena-
ta pocula bibissent in animalū diuersarū specteruz
cōuersi sunt. vnūq; in lupum. alter in asinum. alius
vero in leonez. ¶ Sigismundus Fabulam recit
tas: poete finxerunt quibus nō est credendū Cō-
radus Certe resicendi nō sunt. Nam celitus La-
crantius ait poetas historias scripsisse. sed sub oes-
culto figmento uelasse. Stramon hanc recitat Boe-
tius doctor catholicus in libro quarto de consolati-
one et ait.

Vela naritū ductis
Et vagas pelago rates
Eurus appulit insule
Pulchra qua residens des
Solis edito semine
Miscet hospitibus nouis
Tacta carmine pocula
Quos ut in varios modos
Tertit herbipotens manus
Hanc apri facies tegit
Ille marmaricus leo
Dente crescit et unguibus
Hic lupus nuper additus
Flere dum parat ululat
Ille tigris ut indica
Tecta mitis obambulat
Sed licet variis malis
Numen archaēdis altis
Obstitum miserans ducem
Peste soluerit hospitis

Jam tamen mala remiges
 Ore pecula traxerant
 Jam sues cerealia
 Glande pabulo verterant
 Et nichil manet integrum
 Uoce ⁊ corpore perditis
 Sola mens stabilisq; semper
 Monstra que patitur gemit
 S leuem nimium manum
 Nec potentia gramina
 Membra que valeant: licet
 Corda vertere non valeant
 Intus est hominum vigor
 Arte conditus abdita
 Nec venena potentius
 Detrahunt homines sibi
 Dira que penitus meant:
 Nec nocentia corpori
 Mentis vulnere seuiunt

C Nec Boetius de curatiss metris canit. **S**igis-
 mūduz Tā ⁊ si preclaro stilo Boecius Alrix so-
 ciorūq; gesta recitet hestito tñ an vera sint. ⁊ si talia
 gesta vera fuerint. Non mirū si istud his hoibus ac-
 cidit qui pagani fuerūt ydola venerātes / ⁊ stauas
 demonū adorātes vnde dyabolū super hoies tales
 maiorē potestātē habuisse credimus. Cum aut nos
 deū celi adoremus / ⁊ in christū per quē ab imperio
 dyaboli liberati sumus vnde nobis talia cōtingere
 posse nō existimo Conradus Insup his simile
 factū audiatim⁹. Narrat enī Apulcius / prout eum
 recitat Augustinus eidem asini aures accidisse / ac
 accepto veneno humano animo pmanēte se asinū

factum fuisse. ¶ Sigismundus Dixi iam differē
 tiā esse inter ydola adorantes ⁊ deum celi colentes.
 Conradus pcedamus igit̄ ad eos qui deū celi
 adorā: vt ostēdam⁹ eisdē venefica arte talia pariter
 accidisse. ¶ Sigismūdu⁹ Procedam⁹ igit̄ Cō
 radus In historia sc̄i Clemētis recitat quomō
 facies Faustiniāni q̄ pater sancti Clemētis extitit
 et cū beato Petro apostolo cōuersabat p̄ Simonē
 maleficū imutata fuerit. Dicit̄ em̄ in eadez historia
 q̄ cū imperator Cornel. s̄ cēturionē misisset anthio
 chiam vt illic magos. ⁊ maleficos caperet: faustinia
 nus licentiā salutādi Bpionē ⁊ Anubionez a beato
 Petro petiit. Cū autem idē Faustiniān⁹ apud Si
 monē maleficū declinasset: itaq; Simon Anubia
 ni ⁊ Bpionē exposuit quomō idē illa nocte Cornel
 um fugere vellet: eo q̄ audisset eisdem Cornelii im
 peratoris ex p̄cepto se cōprehēdere velle. vnde ipe
 Simon oēm furorē in faustiniānū cōvertere p̄posu
 erit. Tantū inquit̄ facite Faustiniānuz cenare vo
 biscū. At ego ait quoddā interim vnguentū cōponā
 quo cenat⁹ faciem suā pungā ex eo quoq; vultū me
 um habere videat̄. Nos autez herbe cuiusdā succo
 facit̄ pungimini prius vt nō fallamini de mutatiōe
 vultus ei⁹. Volo em̄ vt cōprehendat̄ ab his q̄ me q̄
 runt: ⁊ lucrū habeāt filiū eius q̄ me relicto fugerunt
 ad petrū. itaq; facies Faustiniāni fuit mutata: vt ne
 mo eundē preterq̄ petrus cognosceret. ad modum
 q̄ ope vt qui Faustiniānuz intuebant̄ existimabant
 Simonē magū videre. Ecce igit̄ q̄ p̄ maleficas ar
 tes vtr sanct⁹ erat imutat⁹ ¶ Sigismūdu⁹ For
 te p̄ tunc Faustiniān⁹ cathecumin⁹ fuit: nec dū ba
 ptizat⁹ a Petro: vel deus hoc ideo pmisit vt dolus

Capitulum tertium

Simonis magi p̄ficeret in gloriā petri p̄v̄t factum
fuit. **C**ōradus Quocūq; modo p̄missum exite
ritateñ ex historia claret q̄factes eius p̄ maleficiū
Imutata fuit. Itē in historia beati Petri recitat q̄
cū Simon magus ante faciem neronis Imperatoris
staret eius effigies subito mutabatur ut mō senior mō
adolescētior videbatur. In eadē quoq; historia legi
q̄ Simon magus hircū in speciē hoīs sc̄z ipsi⁹ Si-
monis mutavit. ser̄i em̄ Simonē Heroni dixisseve
sc̄tas op̄ime Imperator me filius dei esse iube me de-
collari ⁊ tertia die resurgā. Precepit ergo nero car-
nifici ut decollaret eū. qui cū putaret Simonem de-
collare decollavit arietē. Simon autē arietis mem-
bra recolligēs se ⁊ illa trib⁹ dieb⁹ abscondit. tertia
vero die ostēdit se Heroni dicēs. Fac sanguinē me-
um abstergi q̄ effusus est: qm̄ ecce ego q̄ decollatus
fuerā sicut p̄missi tertia die resurrexi. Nero hō his
visis obstupuit: et eū filiū dei putavit. ¶ **S**igismū-
dus Bone doctor qd̄ tu affers in medium? Alri-
cus Matorū doctorū testimonia in eā rem p̄ducā
Dicit em̄ Beat⁹ Augustin⁹ in libro de spiritu ⁊ aīa
humana op̄into dicit q̄ quadā arte et potēstate deo-
monum hoīes p̄verti possunt in lupos ⁊ iumentā: et
portare queq; necessaria postq̄ pacta opera iteruz
ad se redire: nec bestialē mentē in eis fieri sed rōna-
lem humanāq; sc̄ruare. Hoc intelligenduz est q̄ deo-
mones quidē naturā nō creāt: sed soluz aliquid tale
facere possunt ut videant̄ esse qd̄ nō est. hec Augu-
stinus. Ecce ergo q̄ Augustin⁹ cōcepit qd̄ aliqd̄
tale facere possunt. ¶ **S**igismūsdus Sed subdit
ut videant̄ esse qd̄ non est. Alricus De hoc lati-
ne in solatione finali dicem⁹. Insup Augustin⁹ in

libro. xvij. de ciui. dei ait. De ludificationib⁹ demonum qd dicem⁹ nisi de medio Babylonis esse fugiendum. Qto em̄ in hoc maiorem potestatem demonū vj demus: rāto tenatus mediatori inherendū. p̄ quez de imis ad summa cōscendim⁹. Nā cū essem⁹ in Italia audiebam⁹ talia de quadā regione illarū ptinm vbi stabularias mulieres iburas his artib⁹ i caseo dare solere dicebāt qbus vellēt seu possent viatoribus vnde in tumēta illic converterent: r̄ necessaria q̄q̄ portarēt post q̄ p̄fecta opera ad se redirent: nec in eis vitā bestialē fieri sed rationalē seruari. hec Augustin⁹. ¶ Sigismūdu⁹ hic Augustin⁹ loquit de auditu alieno dicēs se a quibusdā recitatorib⁹ audisse. vnde dictū Augu. nichil i hoc concludit qz testis de auditu alieno loquēs nō p̄bat. Alricus Sapienter loqueris. attm̄ audiamus pp̄inquinora. Vincenti⁹ in speculo naturali. li. iij. ca. iij. refert. cui⁹ verba hec refert Guilhelm⁹ malmesberiensis monach⁹ in historia sua q̄ tpe Petri Damiani fuerit duevntule in strata publica quas Augustin⁹ appellat stabularias. idē transcūtes ad hospitia p̄ mercede suscipiētes. Nā stabulariū pp̄rie hospitii venale r̄ publicū dicit⁹ hec vno cōmorantes tugurio. vno quoz ibute maleficio. hospitē si qm̄ sup̄ueniebat solus in equū vel suem vel asinū mutabāt. r̄ mercatorib⁹ vēdentes precii habebāt. Quadā die iuvenē hīstrionib⁹ gestib⁹ victū exigentē hospicio suscepērūt: suscipiēz asinum fecerūt. multū inde lucrātes. p̄ asinum scz qui miraculo gestū destinabat trāseuntes. Nā quocunqz modo anus p̄cepisset movebat. Nā em̄ amiserat intellectū sed loquelā. multū inde q̄stū cōsauerāt vetule. Audies hoc vicinus dices asinū

Capitulum quartum

emitt magno precio. Dicitū quoq; est ei ab illis vetu-
lis vt custodiret eū; ne in aquaz intraret. seruatusq;
asinus vñ ab aqua tadē in cautiore nactus custodi-
am in lacte p̄ximū se piccit: ⁊ ibi se diu volutās asse-
ninā figuraz pdidit: p̄ptiamq; recepit. Cūq; custos
eius scicitaret ab eodē obulo si asinū vidisset ille se
esse dixit. famulus ad dñm retulit. dñs ad apostoll-
cum leonē viro seculo sanctissimum. Cōuicte anus
indem fatent. dubitātem papā cōfirmavit Petrus
damian⁹ vir eruditissimus p̄ducto exemplo de Si-
mone mago qui Faustianus videri fecit in figura
Simonis. Ecce ergo q; Petrus damianus vir ma-
gne auctoritatis apud papā edclufit hoc fieri potu-
isse. ¶ Sigismūsus Tantis h̄storis ⁊ auctora-
ribus me ipellis vt nesciā quorsum me vertā. ¶ Al-
ricus In sine latus loquamur de hoc.

Capitulum quartum

¶ Cetrū dicte mulieres incātrices p̄ficiscant ad
cōlusa vel possint sup baculū vinctū vel sup lupum
seu aliud aīal equitare. ⁊ ad sui p̄tulū ludā de loco
ad locū traduci vbi bibāt ⁊ comedāt. ac se mutuo cō-
gnoscat atq; delectent. ¶ Sigismūsus Alterius
q̄ro verrū sup baculū p̄guedine quadā vinctū aut su-
p lupū vel aliud aīal possint tales mulieres maledi-
cte eq̄rare. ⁊ an diabolus possit eas deferre de loco
ad locū vt bibāt ⁊ cōlusa celebrent seq; mutuo cō-
gnoscat atq; delectent. ¶ Alric⁹ Buidiēda est tua
opinio benigne archidux. ¶ Sigismūsus Roul-
mus q; diabolus spūs est corpallis q; nō habet ma-

nus neq; pedes: nec etiam alas: qui etiã non cõmen-
 surat loco. quomodo igit hõiem qui corporatus est
 portare posset. **C**õradus Forte spūs ingredi-
 tur aliqua corpora ⁊ assumunt sibi talia ad opus il-
 lud qđ facere volunt. Nã in sacra scriptura legitur
 Danielis vltimo. q̄ angelus dñi apprehendit Aba-
 cuch in vertice etus: ⁊ portauit eum in capillo capi-
 tis sui ⁊ portauit eũ in Babilonẽ. Ecce Quis angelus
 spiritus sint: et nõ habet manus: neq; pedes: tamẽ
 cõcludendũ est q̄ angelus corpus assumpserit quo
 Abacuc capillis tenere et portare potuit. Sic actu-
 um apostolorũ. vñ. legitur: q̄ spiritus dñi rapuit phi-
 lippum et inuentus est in azato. ¶ **S**igismundus.
 hoc in spiritib⁹ ⁊ angelis bonis posset cõcedi in q̄-
 bus maior est potestas **A**lricus Loquamur er-
 go de malis ⁊ sic de diabolo. nã in legẽda sancti Ja-
 cobi legitur q̄ diabolus Hermogenẽ cõstrinxit liga-
 tis manibus ⁊ pedib⁹ eundẽ ad sanctũ Jacobũ de-
 tullit. **C**õradus Referã autẽ ego q̄ rẽpositibus
 nostris q̄bus adhuc iuuenes mutuo in scientiis hu-
 manitatis cõstudẽres fuim⁹ accidit. ante em̄ lapso
 multorũ annorũ vidi ego in iudi: to puñtialis ciui-
 tatis **C**õstantiẽnsis duos mutuo litigantes vbi accu-
 sator in forma iuris se inscribẽs cõtra quendã rusti-
 cum quẽ maleficũ asseruit actionẽ p̄posuit quomõ-
 idẽ rustic⁹ sup̄ lupũ quendã equitã obuiã accusato-
 ri venerit: quo obulãte ipse accusator subito tract⁹
 ⁊ mẽbris lãguidũ fact⁹ fuerit. itaq; rogãte eo male-
 fic⁹ vt sanitatẽ sibi restitueret anuerit malefic⁹ q̄ ab-
 ens rẽ aliq̄tulũ ipis tacit⁹ cõtinuit. Verũ q̄ idẽ ru-
 stic⁹ etiã alijs suo maleficio dãna itulisse dicebat vñ
 idẽ accusator esidẽ publice iñḡ iudiciũ accusauit.

Sigismundus Quid ad hmoi accusationē r-
 nicus respōdit? **C**ōradus Regauit ille. **S**i-
 gismūsdus Ad torturā fuit ne positus? **C**ōradus
 Non. **S**igismūsdus Quomō igit conuinci po-
 tuit? **C**ōradus Per testes. **S**igismūsdus.
 Quā nanq; cauīam dicti allegarūt testes? **C**ōra-
 dus Afferuerūt p̄ eorūdem iuramēta publice p̄-
 suta q̄ ipse rustic⁹ maleficus etiā sp̄os testes in co-
 pore ⁊ rebus dānsi cauerit. **S**igismūsdus Da-
 tus fuerat ipsi accusato orator ad defendēdū Al-
 ricus At ego tali iudicio affui ⁊ illud cū grauitas
 te ⁊ maturitate fieri vidi, ipsas etiā p̄tes duos ma-
 gne eloquentie viros p̄locutores habuisse memini.
Sigismūsdus. Qui nā hi fuerunt? **A**lricus.
Cōradum quondā schatz patrē nostri disputantem
 ac vricū quondā blafer nostre ciuitatis pretore ⁊ vi-
 ros rememoratiōne dignos p̄ oratorib⁹ habuerūt.
Sigismūsdus Noui illos ⁊ prudentes censi.
Cōradus Ordinario itaq; iudicio ex dictis tes-
 tium ipsum accusatū cōuictū cōdēnari: cōdēnatū
 cōcremari vidi. **S**igismūsdus Questio ista aliā
 etiā p̄riculaz continet, videlicet q̄ hmoi mulieres
 q̄nq; conueniāt mutuoq; cōfabulant bibant ⁊ se in-
 picē agnoscat. **C**ōradus Sic fieri solere vulg⁹
 clamat, ip̄seq; mulieres talia cōfiteat ⁊ p̄pinq; lu-
 ditia cōfessionis assignāt. **S**igismūsdus. **A**ōne
 ait canon in cā. Episcopi. xxvi. q. v. vbi text⁹. Illud
 etiā nō obmirandum est q̄ quedam mulieres se
 lerate retro post Sathanam cōuerse demonūz illu-
 sionibus et fantasmatibus seducte credunt se et p̄-
 fiteat cum Diana nocturnis horis dea paganorū:
 et cum herodiate et innumera multitudine mulierū

Capitulū sextū

ēquitare super quasdā bestias ⁊ mltā terraz spaciā
intēpestatē noctis silencio pertrāsire. eius iustos
nibus obedire veluti dñe ⁊ certis noctibus ad eius
serutiū euocari. Sed vtiā he sole in perfidia per
issent nō multas secū ad infidelitatis interitū pue
cassent Nam innumera mltitudo hac falsa opintōne
decepta vera hoc esse credit ⁊ credēdo recta fide de
uia ⁊ errore paganorū inuoluūtur. Conradus.

Si itaq; iuxta verba canonis opintōne decipiūtur
An de igitur prouenit q̄ ipse mulieres ⁊ alijs ciuit
tatibus homines noscunt / quos etiā cōiuiuo inter
fuisse asserunt. ⁊ iudicia cognitionis sue ostendunt /
quos tamē prius nūq̄ viderūt / neq; in huiusmodi
ciuitatibus cū talibus prius cōuersate fuerūt.

Alricus Hanc istantiā etiā vgeri videat. tamē
prope finē huius tractatus exēplo sancti Sermonē
soluemus.

Quintum capitulū.

CSigismūsus. Querendū insup fore existimō.
An dyabolus in forma hominis potest apparē
⁊ cum huiusmodi maledictis mulieribus possit in
cubando cōmisceri. Conradus. Nemo dubitat
quin dyabolus in forma hominis apparere possit.
Nam in legenda sancti Martini legit q̄ cum mar
tinus Mediolanē preterisset: dyabolus in humana
specie obuius fuit. Sic in legenda sancti Anthonij
legitur: q̄ dyabolus in specie pueri nigri prostrat⁹
apparuit. Item in legenda sancti Eligij legitur: q̄
dyabolus in specie pulchre mulieris eundem apud

Capitulum quintum

fabulā suam alloquebat. De saluatore quoq; nro
Mathei quarto legitur: q̄ assumpsit eum dyabolus
et statuit eum super pinaculū templi. Unde in hanc
partē assentio: q̄ dyabolus in specie humana possit
cum hominibus apparere et cum eis conuersari.

Legit. plato demone domestico quasi famulo usus
sit. ¶ Sigismūsus. Sed quid de alia parte que
fronit/an demones possint cum talibus mulieribus
coire et coire cum eisde. Conradus Hoc nāq;
mulieres p̄stetur: q̄ incubādo cōmiscētur et sicut
ab amatoribus tractetur. ¶ Sigismūsus. Eana
mulier opinio. multa garrulāt que vera fore putāt.

Conradus. Profecto quandoq; perseverāt in
huiusmodi eoz confessione etiam cum ad mortē du
cantur et nichil aliud vident q̄ mortuū esse. Verū
tamē audiamus gesta alioz magis auctorifata.
Legit enim in hystoria sancti Bernardi: q̄ demen
siue incubus pluribus annis cum quadā muliere dor
miuit/etiā marito mulieris in eodē lecto cōdormiēte
attamē hoc nefas ignorāte. Itaq; tandē mulier pe
nitētia ducta volens deinceps licēciare et expellere
incubū. verum non potuit: vbi beato Bernardo con
querens qui ipsum demonē ardētibus cādelis ex
cōmunicauit. Ac ut sic eūdem a dicta muliere effu
gavit. Item beatus augustinus in. xv. libro de ciuitate
dei ait. Creberrima fama est multiq; exp̄ti sunt
vel ab illis qui exp̄tos se audisse affirmāt siluanos
atq; faunos quos vulgo incubos vocant improbos
sepe mulieribus extitisse. et eaz appetisse et pegisse
cōenbitū. Item in hystoriis Arturi regis britanie
sept̄o legunt huiusmodi accidisse. ¶ Sigismūsus.
Quid igitur respondet ad auctoritatē Cassiani quē

est. Nullo modo credendū est spirituales naturas cum feminis carnaliter coire posse. Nam si hoc aliquid quando posset fieri quomodo nunc vel nunquam vel raro viderem⁹ aliquos ex eorum concubitu de mulieribus absque virili semine nasci. cum presertim constet eas libidinum sordibus admodum delectari / quas procul dubio per semetipsas potius quam hominibus exercere mallent. Si illud villo modo effici posset. Hec ille

Alricus. Hec auctoritas inducit ad aliam questionem. An videlicet ex coitu demonum cum mulieribus patrato possit nasci puer.

Sextum capitulum

Sigismundus. An ex coitu demonum cum mulieribus patrato possit nasci puer? Conradus.

Tertium est sermone puerbum ex hominis concubitu filios natos esse. quos vulgus ablectos nominat. qui etiam alamanico idiomate veselbalg appellatur. unde fabula a quadam Melusina incuba: quae eundem comiti adhaesisse dicitur / pluresque filios ex ea natos fuisse. Et unumquodque hominis filiorum aliquid prodigium in membris habuisse. illi namque tres oculos. alii dentes aprinos contraxisse fama est. **S**igismundus. Fabula haec ab incerto auctore orta fide non facit. Conradus. Apud Vincentium libro hystoricali. xxi. libro ca. xxx. narrat: quod vorrigernus rex consilio invito cum sapientibus quid agere deberet ad sui tutelam. consilio autem capto iussit conventum artifices: ut ei turrim fortissimam construerent. Sed cum opera eorum tellus absorberet: iussit e regi ut homines sine praefate quareret et eius sanguine lapides et

Capitulu sextu

cémentu aspgi preciperet ⁊ quasi hoc factu cémentu
 stare potuisset. Inuenerūt igit̃ adolescētē cui nomē
 erat Merlin⁹: qui cū mfe sua adducit̃ corā rege q̃
 p̃fessā ē de spū in specie hoīs illi p̃cepisse. Merlin⁹
 aut̃ multa obscura reuelauit / multa p̃dixit futura.
 Appuit ei sub fundamēto esse lacū. sub lacu duos
 latere dracones. quoz vnus rubeus pp̃m britonū
 alter vero albus saxonū designaret. ⁊ q̃s in cōflictu
 suozū alter vinceret p̃dixit. ⁊ Aureliū ambrosium
 venicto Mengisto ⁊ cōbusto vortigerno regnaturū.
 Ex illa enim hystoria habetur Merlinū ex incubo
 dyabolo genitū. Item ⁊ de illo merlino beatus Au-
 gustinus ⁊ ceteri doctores faciunt mentionē. ¶ **Sig-**
isimūdu Quid igit̃ sentiunt de merlino doctores
 res? **Alricus** Prope finē tractatus lacius ex-
 p̃licabit. Hunc de illa p̃ricula incuboz amplius p̃-
 grediamur. Glosa ordinaria sup. vi. ca. Gen. primo
 libro vbi textus ait. Sigātes aut̃ erant super terrā
 in dieb⁹ illis. post q̃ ei ingressi sunt filij dei ad filias
 hoīz: illeq; genuerūt. isti sunt potētes a seculo ⁊ viri
 famosi. hic text⁹. Glosa aut̃ desup̃ dicit. Non est in-
 credibile ab hoībus nō ab angelis vel quibusdā de-
 monib⁹ qui mulierib⁹ sunt improbi h̃mōi hoīes esse
 p̃creatos. q̃ post diluuiū corpora nō solū viroz sed
 ⁊ muliez incredibili magnitudine exitefr. h̃ glosa.
 ¶ **Sigisimūdu** Mirabilis hic foret glosa si dy-
 abolus posset procreare pueros. **Alricus.** Iose-
 phus iud̃: oz nobilis p̃ncēps / vtr̃ vtr̃q; multarum
 rez discretus. quē etiā hieronimus laudibus refert
 hoc tōē super illū passum scribēs asserit illos ex cō-
 cubitu sp̃rituū incuboz cum mulierib⁹ patrato nas-
 tos fuisse. **Conradus.** Adducā etem̃ propinqu

dies hystorias Saufridi athlodemi prout eundē
 Vincētius in naturali libro tertio recitat dicens. quō
 quidā decanus sacerdotū cum sorore ductis burgun
 die regi cecilie Rogerio despōsata aliquādiu regnū
 est inhabitās ibi certissime cōparit: quod narrabat
 iuuenis quidā strenuus ⁊ natādī arte peritus circa
 crepusculū noctis lucēte luna in mari balneō mu-
 lierem post se natantē per crines apprehēdit tanq̄
 vnū ex locis qui eū vellet mergere/eāq̄ alloquens
 nullū verbum extorquere potuit/opertiāq̄ pallio in
 domū eam duxit. ⁊ tandē in vxorē solēniter accepit
 Incepatus aliquādo a socio quodam q̄ fantasma
 accepisset expauescēs eripuit gladiū minatus in cō
 spectu eiusdē mulieris filium quē ex ea susceperat
 interfecturū/ nisi illa loqueret ⁊ diceret vnde esset.
 Que inquit. Ne tibi misero vtilē perdis vxorē dum
 cogis avari. Tecū esse ⁊ tibi bene foret si iniunctū
 michi silentiū tenere pmississes. Hunc autē deinceps
 me nō videbis. ⁊ mox euahuit. Puer autē creuit ⁊
 marini balneū frequētare cepit. Tandē vna die
 fantastica illa mulier corā multis eundem puerū in
 eiusdē fluctibus occurrentē rapuit. quē si vernus fi-
 lius fuisset mare ad litus expellē debuisset. hec ille.
Sigismūdu Sūit igit ne talis puer verus vel
 fantasticus? **C**onradus Ex hystoria deprehēdit
 q̄ talis puer comedit bibit ābulabat ⁊ multis ānis
 educatus fuit. **A**ricus Pro quo merlinus ⁊ b
 puer habitū fuerint prope finē enudamus: nunc in-
 terim ad altas hystorias pgamus. **S**igismūdu
 Perge igitur. **C**onradus. **H**elmādu quarto
 libro quē Vincētius refert pariter narrat: cuius vba
 hec sunt. In coloniensi dyocesi famosus ⁊ timane

palaciu reni fluminis supeminet: & lunamē nūm
cupatur vbi pluribus olim cōgregatis principibus
iprouiso aduenit nauicula. quā collo alligatā cign^o
trahebat argentea cathena. Exinde miles nouus &
incognitus oībus exiit. Et cignus nauē reduxit.
Miles postea vxorem duxit /liberos procreauit.
Tandē in eodē palacio residens & cignū inspiciens
aduentatē cum eadē nauicula & cathena statim in
nauē se recepit & vltērius nō comparuit. progenies
autē eius vsq; hodie p̄seuerat. hec Helimandus.

Sigismūdu Quāq; huiusmodi hystoriarū au
ctores graues sint: graue tñ nō minus est credē: f̄
facta fuisse. & si facta quō talia intelligēda ventār.
Etenī q; dicis te in fine h̄mōi dubia pro tua capaci
tate resoluerē inq̄tum possis velle. ideo ad vltēriorē
questionē p̄gredior. videlicet vtrū malefice p̄ssint
futura p̄di. cre / & secreta principū consilia reuelare.

Conradus. Audimus q; merlinus multa fūta
p̄dixit. q; etiā facta sunt. put ex hystorijs dephēdim^o
Itē nōne balaā vt testatē scriptura ariolus fuit. & tñ
multa futura p̄dixit. Itē nōne dyabolus in specie
Samuelis ad prouocationē phitonice mulieris p̄
dixit saul & oēs suā familiā in bello māsur. qd factū
fuit. vt d̄ Regū primo. Cecidit em̄ saul & ionathas
filius eius in bello & mortui sunt. **S**igismundus
Nonne futuroꝝ cognitōr solus est deus secretorūq;
inspector qui est prima causa & primus motor oīm.

Alricus Est nāq; sed nihilominus tñ dyabol^o
futura predicere pōt. Videmus ei q; medici & astro
logi & alij saplētēs homines sepe futura p̄noscitāt.
Sigismūdu. Quāuis futura predicāt: tamen
nō est necesse vt ita eueniāt. vnde necessario futura

Capitulum sextum

predicēdo nōcludunt. Alricus Recte arguis
 colēdissime princeps. qz oīa in potestate delicti ne
 mo est consiliarius nisi ipse sibi. ¶ Sigismundus
 Bellē enim scire quomodo dyabolus futura predi-
 cere potest. Alricus. Audi verba beati Augu-
 stini in decreto posita in ca. Sciendū. xxxvi. q. iij.
 vbi tex. Sciendū hanc esse naturā demonū vt aerij
 corpis sensus frenorū corporū sensū facile precedāt
 celeritate / r ppter aerij corporis superiorē mobili-
 tatē nō solū cursus quozlibet hoīm vel feraz: verū
 etiā volatus ausū incōparabilē vincūt quib⁹ duab⁹
 rebus q̄tum ad aerē corpus attinet predicti. hoc ē
 acrimonia sensus r celeritate motus ante cogitata
 pronūciant q̄ hoīes pro sensus terreni tarditate mī
 rētur. Accessit r demonib⁹ p tam lōgū tps quo eoz
 vita p̄tendit rex longe maior experientia quā potest
 hoībus ppter breuitatē vite puenire per has effica-
 cias quas aerij corporis matura sortita est. nō solū
 multa futura p̄dicūt demōes: verū etiā multa faciūt
 q̄ qm̄ hoīes dīcere aut facē nō p̄it eos dignos qui-
 bus seruiāt / r quibus honores diuinos deferāt arbi-
 trātur: instigāt maxime vicio curiositatis propter
 amorē felicitatis false atqz terrene excellentie tem-
 poralis. Hunc qz de diuinatiōe demonū questio est
 Primū sciendū est illos plerūqz p̄nūciare q̄ ipsi
 facturi sunt. Accipiūt enī sepe potestatē / r morbos
 imittere r ipsum aerē viciando morbidū reddere r
 pueris r amatorib⁹ terrenoz cōmodoz malefacta
 suadere. de quoz moribus certi sunt q̄ eis talia sua-
 dentibus cōsensuri sunt. Suadentibus miris r iui-
 sibilibus modis pillā subtilitatē corpora hoīm nō
 sentiendū penetrādo se cogitationib⁹ eoz p̄ quedā

Capitulum sextum

ymaginaria lussa miscedo / siue vigilantia / siue do-
 mientia. Aliquando aut non nunquam ipsi faciunt Sed
 que naturalibus signis futura prenoscent que in oem
 sensum ventre non possunt aut predicunt. neque enim qui pre-
 uidet medicus quod prouidere nescit huiusmodi artis igitur
 Ideo tamen diuinus habendus est. Quid aut mirum. Si
 quemadmodum ille corporis humani turbata vel morti-
 ficata temperie seu bonas seu malas futuras prouidet
 uallitudines. Sic demones in aeris affectione sibi
 notas / nobis ignotas futuras prouident tempestates
 aliquando etiam hominum dispositiones non solum uoce
 flatas: uerum etiam cogitatione cum suis quedam ex aere ex-
 primunt in corpore tota facilitate predicunt / atque hinc
 etiam multa futura pronuntiant alijs / uidelicet et mira quod
 ista disposita ignorarunt. Hec Augustinus. ¶ Sigis-
 mundus. Est igitur ipsis credendum. ¶ Articus.
 Proxime non. ¶ Sigismundus. Quare? Articus
 Quonia ipsi etiam demones quos fallunt et etiam homines
 fallunt et decipiunt. ¶ Sigismundus. Da exemplum
 ubi fallitur. Articus. Legitur in legenda san-
 ctorum Symonis et Jude. quod cum Barradach prin-
 ceps regis Babiloniorum aduersus regem Indorum
 bello decertare uellet magos et artolos consuluit ut
 super euentu belli responsa ab ydolis et demonibus reci-
 peret: at demones ruderunt et prederunt gratie bellum
 futurum fore: et ex utraque parte inflicti preliantes. Postquam
 itaque Barradach hoc audiuit in tristitia incidit.
 Apertis autem Symonis et Jude in risu exortati ait. Dum
 me timor inuast: uos autem ridetis. Dicunt apertus cesset
 timor tuus / nobiscum pax intravit istam prouinciam: ho-
 die inemitte perfectionem et cras hora tertia ueniet quod
 promissum est cum legatis Indorum qui pace uel ad quascumque

conditiones gratâter cōsentiētes pacti firmissimū
 stabiliēt. Similit modo arioni ridētes dicētes duci.
 Noli dñe hoibus illis credere mendacib⁹ aduentis
 et ignoris. q̄ ideo aliqua loquunt̄ ne exploratores
 teneant. Isti dñi qui nunq̄ fallit dederūt tibi respō
 sum vt caut⁹ ⁊ sollicitus sis. qd̄ multa? Crassino die
 venerūt nōcī qui missi fuerāt ⁊ nunciauerūt ita esse
 put apostoli dixerūt. Ecce q̄ demones falsi extite
 runt. mēdacia predixerunt. et p̄culdubio ipsi demo
 nes si potuissent ⁊ sciuisent libēter vera respōsa de
 dissent. cū illud mendaciū eisdē demonib⁹ in p̄iuis
 dictū extēdit. Sed q̄ futura ignorabāt ideo seip̄os
 fefellerūt. sic ita habes q̄ etiā ipsi demones met fal
 lunt. sed istud norandū est q̄ cū ipsi demones dubi
 tant de euentū eorū que predicūt qd̄ igit̄ facit̄ cum
 dubitāt. ait Augustin⁹ in dicto ca. sciendū. Sed ne
 inq̄t apud cultores suos pondus auctoritatis amit
 tāt id agūt vt interpretib⁹ suis signorū suorū conte
 ctatoribus culpa tribuat̄ qn̄ ipsi decepti fuerint vel
 mentiti. hec augustinus. ¶ Sigismūsus Pone
 exemplū Alricus Regis de quodā p̄ncipe q̄ ad
 uersus romanos pugnare volēs deos suos. i. demo
 nes ⁊ ariolos sup̄ victoria cōsuluit qui euentū igno
 rantes. vt tñ aliqd̄ respōderēt ne futura ignorare ar
 bitrarent̄ dixerūt. Romanos te vincere certū habe
 potest autē accusatū ille te varijs modis construi
 ita vt si ipse dux romanos vicisset cōsonū respōsio
 ni fuisset. si vero a romanis vict⁹ fuisset responsio
 iputari demonibus non potuisset. Unde igit̄ ambi
 gua obscuritate responsa solēt dare. Item sepe eti
 am pro sua eorum voluntate fallunt. ⁊ mendacia di
 cunt. quoniam pleni sunt inuidia ⁊ gaudent dū hos

Capitulum septimum

mines in errorem mittit et decipit. Unde per se-
losum est eis credere qm̄ nescit homo qm̄ ipsi fallit
vel fallere p̄ eorū cōsuetudine nos volūt. Sic itaq;
clemētissime princeps habes qm̄ ipsi secreta scire ⁊
futura p̄dicere possunt. ⁊ q̄ fides in eorū dictis po-
nenda nō est. q̄ in eis non est veritas. ¶ Sigismū-
dus satis iam dubiorū nostrorū occasione vos hic
inde allegātes audiuim⁹. Illic nostri p̄positū mēs
finem deteriorātōis appetit. qd̄ igit̄ tu sentias placet
v̄ detegas Alric⁹. Que igit̄ dubia resoluti cupis.

Capitulum septimum.

¶ Sigismūdus. At rē demōes seu hoīes ministe-
rio demonū possint turbare aerē. p̄ocare grādies
⁊ nocere terre. atq; hoīb⁹ morbos inferre seu hoīez
sterilē facere. Alricus. Dico q̄ nō possunt; nisi
qm̄ et q̄bus ac Inq̄tū a deo ex causa maiestare suam
mouēre cōcedit. ¶ Sigismūdus. Sup̄ quo fun-
das hāc cōclusionē? Alric⁹ sup̄ pri⁹ deductis.
insup̄ Johānes damascen⁹. li. ii. ait. Nō habent de-
mones virtutes aduersus aliquē nisi a deo dispēsa-
te cōcedat. sicut in Job. ⁊ in porcis. p̄missione vero
dei facta ⁊ fortitudinē habēt: ⁊ transmūtant: ⁊ trās-
figurant in quācūq; volūt figurā scdm̄ imaginē. s.
fantasiā. Itē Grego. in dialogo li. iii. ait. Absq; oī-
potētis dei cōcessione nullā habet potestātē contra
hoīem malign⁹ spūs qui etiā in porcos trāsire non
poruit nisi p̄missus. ¶ Sigismundus. qd̄ est hoc
dicere: in porcos trāsire nō potuit. Alricus. In
euāgelio legit̄ q̄ cū x̄ps demoniacū curasset et mul-
tas legiones demonū ab eo electisset: petierunt de

Capitulum septimum

mones licentiā a dño vt porcos ingredi possent. qua
 data intrauerūt porcos ⁊ in mare irruerūt ⁊c. Ecce
 q̄ demones nō audebāt porcos intrare ⁊ eos mole
 stare: nisi p̄i⁹ a deo obtēta licētia. ¶ Sigismūdu
 Lognosco itaq̄ q̄ cū eisdem a deo p̄missum fuerit:
 q̄ extūc nocere possunt Alric⁹ Recte cognoscis
 Unde ait Hiero. sup psal. xxxiij. Itaq̄ de q̄busdaz
 in ps. dī. Fiat angelus dñi p̄sequēs eos. i. diabolus
 seu spūs malus q̄ dñs creauit illuzet in sua habet
 potestate. Ecce ex hoc habes q̄ sepe de⁹ p̄cedit dia
 bolo vt p̄sequat hoīes. Itē beat⁹ Augu. de diuina
 tione demonū ait. Accipiūt autē sepe potestatem ⁊
 morbos imittere. ⁊ aerē vitando morbidū reddere
 ⁊ pueris malefacta suadere. Itā beat⁹ Augu. in li.
 iij. de trinitate ait. Ex ineffabili autē dei potētatu fit
 q̄ possent mali angeli si p̄mitterent: ideo vero non
 possunt: q̄ nō p̄mittunt. ¶ Sigismūdu Cū autē
 demōib⁹ talia facere a deo p̄mitti possunt ne tunc
 p̄ eorū libito facere q̄tum volūt. Alric⁹ Itō
 nisi tm̄ q̄tum eis facere permittit. ⁊ ideo Aug. eoz
 dē loco i li iij. de trinitate ait. ideo nō possunt q̄ nō
 p̄mittunt. Subiūgit etiā dicēs. Neq̄ em̄ alia occur
 rit ratio cur magi nō potuerunt facere cinifes q̄ ras
 nas serpētesq̄ fecerūt: nisi q̄ maior aderat p̄hiben
 tis dei dominatio per spiritum sanctum quod etiaz
 magi confessi sunt dicentes. Digitus dei est ⁊c. pro
 vt Exodi capitulo septimo dicitur. vnde Johannes
 Crisostomus super Matheum libro primo ait. Ho
 mines autem non quantum vult temptat diabolus:
 quoniam quantum ad se nunq̄ cessaret a tēptatiōe
 neq̄ em̄ habet aliū actum. non enim manducat nec
 dormit: nec aliud operatur: nisi vt temptet: fallat

Capitulum septimum

et subuertat: hic cibus illi⁹ est. Ecce ergo q^d Iohan-
nes chriso. dicit. non q^{er}um vult rē. tēptat rē. vñ in
libro. ij. sentē. dist. vij. Petrus lōbardus ait. demo-
num autē sciētia r virtute exercens etiā artes magi-
ce qbus tñ tam potestas q̄sciētia a deo data est. vel
ad fallendū fallaces: sicut egyptios et etiā in ipsos
magos data est: vt eorundē spūm opatione vides-
rens admirādi a quib⁹ erāt dānandi. vel admonens
dum fideles ne tale qd facere p magno desiderēt
vel ad exercendū seu pbandū iustozū patientiā. nec
putandū est demonib⁹ hanc rex visibilib⁹ inaterias
ad nutū seruire: sed deo poti⁹ a quo hec potestas da-
tur. ¶ **Sigismūsus.** Nūc si possibile foret dedu-
cere / cuperē scire qñ de⁹ gloriosus demonib⁹ cōces-
dat et pmittat nocere terre r hoībus. ac subuerrere
serē r aquas rē. **Alricus** Grauis est hec q̄stio
qs em nouit dei volūtātē. vnde clamauit apostolus
Paulus ad roma. xi. **S**alutudo diuitiarū sapientie
et scientie dei. q̄ incōprehensibilia sunt iuditiā dei:
r inuestigabiles vie ei⁹. qs em cognouit sensuz dñi
aut qs prior dedit illi r retribuet ei. ¶ **Sigismū-
sus.** Et si archana cūcta dei inuestigare nō liceat:
loquamur tñ q̄rum nobis ab alto de gfa concedit.

Alricus Dico itaq³ q^d sepe numero agris p^{ur}-
bationē tēpestates tonstrua r alia absq³ ministerio
demonuz posse fieri: ex dispositione naturali plane-
tarūq³ motu diuina bonitate astra cursus suos age-
re pmittente. r de illis causis satis philozophi tra-
ctant pnt Aristoteles in libro methozozū scribit.
¶ **Sigismūsus** De hoc nō est dubiū qñ naturali
motu talia fieri possint. Sed questio est qñ diabolo
cōcedat hec faciendū potestas. **Alricus** **Wise**

ricordissimus dñs deus qui singulari sua piſſima p
 uidētia ob utilitatem hoīm disponi qñq; talia per
 mittit in penā correctionis pctōrum: qñq; in tēpta
 tionē augmētandorū meritorū. qñq; in pdīgñū futu
 re gratiarū actōis. ¶ Sigismūdu Quomō igr
 deus pctā in hoc punit? Alricus Qñq; sciēter
 qñq; ignorāter. ¶ Sigismūdu Quomō sciētē?
 Alricus vt cū hoīes puniunt manifeste sciēter as
 spiciūt ppter delicta se punitos fuisse. Sic cognoue
 runt hoīes in sodome ⁊ gomorre subuersione se ob
 peccata eorū punitos fuisse. Sic etiā cū cunctis vi
 dentibus Abyron ⁊ Datan terra absorbit. ¶ Si
 gismūdu Sed quomō ignoranter? Alricus
 Hic punit⁹ respicit presentē materiā. ignorāter ita
 q; qñq; deus punit peccatū p angelū: qñq; p hoīez;
 qñq; p diaboli. ¶ Sigismūdu Pebe vbi p an
 gelū correxit Alricus Dicit em Esaye. xxxvij.
 Cū Sennacherib venisset ad obsidendū hierusalem
 egressus est angelus dñi ⁊ percussit in castris centū ⁊
 octoginta qñq; milia virozū. ecce itaq; qd deus per
 angelū suū punituit supbiā assyriorū tot milia eorū
 dem occidēdo. Sic duritiā Pharaonis ⁊ egyptio
 rum punituit p angelū oīa primogenita egypti iter
 ficiendo. ¶ Sigismūdu Quomō autē punit p
 hoīes? Alricus Exēpla plura habes in ca. Re
 mittunt. xxij. q. v. in ver. Hinc notandus rē. Itaq;
 populus hebreoz p nabuchodonosor. Itē p Anthi
 ocum. Itē p Titū et Vespasianuz punit⁹ est rē. Di
 cit em ibi textus. Assur id est Sennacherib erat h
 ga furoris dñi. q; p euz innumeras gēres diuina iu
 stitia flagellare disposuit. Sic Attilia rex Hunnoz
 flagellum dei se esse nominavit. Item subiūxit tex

Capitulum septimum

tus. ipse vero Assur non cognouit: quia in superbiam elatus
 victoria quam assecutus fuerat non diuine potestate sed suis viribus
 attribuit. Unde ira eius superbia loquitur dominus: nunquid gloriabitur
 terra contra eum qui secat: aut exaltabitur securis ira eius qui cedit in ea. hec textus
 in dicto ca. Remittunt. xxiiij. q. v. ¶ **S**igismundus
 Hunc ad tertiam speciem scilicet quomodo per diabolus
 punit. Alricus Et hoc ad materiam facit. Audimus enim supra in psalmo
 supra prophetam dicentem. Si angelus dicit. i. diabolus persequens
 eos etc. cum alijs enumeratis auctoritatibus. et ita affligit quosque
 peccator in corpore: quosque in rebus. in corpore videmus torqueri
 energuminos: demoniacos: et obsessos. Sic etiam videmus
 propter peccata multas infirmitates homines contrahere. Et ideo dixit
 textus in ea. Cum infirmitas de penitentia et remissione. ubi ait. Cum
 infirmitas corporalis non nunquam ex peccato procedat dicente domino languido quem
 sanauerat. Vade et noli amplius peccare: ne deterius aliquid contingat.
 presenti decreto statuimus et precipimus medicis corporum: ut cum eos
 ad infirmos vocari contigerit ipsos ante omnia moneant et inducant ut medicos
 sanarum aduocent. ut postquam fuerit homini de spirituali remedio
 pulsus: ad corporalis medicine remedium salubrius procedat. cuius
 cessante causa cesset effectus etc. hec textus. Exemplum habes de
 nabuchodonosor rege Babiloniorum qui propter peccatum superbie
 tantis calamitatibus mentis et corporis effectus fuit ut quadrupes
 incederet bovem se fore arbitratum gramina comedisse dicitur etc.
 Unde succedit textus in capitulo. Si per fortissimas: tricesima tertio
 questione prima. ubi textus. Si per fortissimas atque maleficas artes
 occulto sed nunquam iniusto dei iudicio per

Capitulum septimum

mittente et diabolo preparate concubitus non sequitur etc. Ecce canone determinare quod occulto dei iudicio: percurante diabolo homo maleficiari potest Et sic habes quod deus inferendis penis utitur diabolo per ministro.

Sigismundus Quomodo igitur malefice mulieres asserunt et credunt seipsas talia facere. videlicet turbare aerem precreare tempestates morbos inferre hominibus

Ulricus Ipse dicitur pro earundem stultitia se talia facere credunt. et tamen sua credulitate decipiunt.

Sigismundus Et quod?

Ulricus Nam cum ut diabolus ex motu elementorum cognoscit mutationes aeris et tempestates fieri debere: quas tamen ipse diabolus ut supra diximus facit hinc et citius quam homo prescire poterit. Vel dum diuina promissione aliqua plaga et peccatorum correctio super terram iusto dei iudicio cadere debet. cuius quidem plage et correctionis ipse executor diuina providentia deputatus: ita ut homini plagam prenoscat futuram extunc commouet mentes hominum maleficarum mulierum aliquando eisdem persuadendo: aliquando ob inuidiam quam tales scelerate mulieres aduersus proximum gerunt in vindictam mouendo easdem sollicitat quasi ipsas mulieres doceat huiusmodi tempestates et aeris turbationes prouocare.

Sigismundus Quid facit igitur cum easdem docet: aut quomodo ipsas instruit ut ipse mulieres huiusmodi incōmoditates prouocent: et suo maleficio perficiant?

Ulricus Consultit et docet eas aliquid stultum et fatuum facere. Et quod ad huiusmodi factum nichil pertinet.

Sigismundus. Si stultum quid igitur eos docet: unde namque prouenit quod postquam mulieres

Capitulum septimum

h̄mōi documēta sequunt̄ p̄ earundē uolūate tales
 tempestates succedūt ⁊ eueniūt. **A**licus Ecce
 cū diabolus p̄uidit̄ vel ex cursu nature ⁊ elemētōrū
 vel ex p̄missione diuina sup̄ aliquā terrā plagā inſi-
 gere debere: sibi q̄ potestātē faciēdi cōcessam esse. ⁊
 sic h̄mōi euentū alias futurum fore: nichil t̄n̄ ut mu-
 lieres h̄mōi scelerate credant se ex doct̄rina diabo-
 li tanta efficere: diabolus instruit easdē ut q̄n̄q̄ acci-
 piant lapides silicis: ⁊ versus occidentē post tergū
 p̄iciant. aliq̄n̄ ut arenā aque torrentis in aerē pro-
 ficiant. aliq̄n̄ q̄ in vna olla pillos porcorū buhant.
 aliq̄n̄ q̄ trabes vel ligna in ripas trāuersaliter col-
 locent. ⁊ sic de alijs fatuitatibus. et t̄n̄ talibus faci-
 endis cōter diabolus p̄figit eis diē et horā. vnde
 fatue h̄mōi mulieres diaboli doctrine credentes ta-
 lia ⁊ alia his similia faciunt. Itaq̄ post q̄ ipse tanta
 fecerūt: ac succedētibus tēpestatib⁹ grādinibus et
 alijs incōmoditatib⁹ quas diabolus alias in tali tē-
 pore nouit ut p̄missum est p̄futuras: extūc credūt il-
 le scelerate fatue mulieres euent⁹ h̄mōi ex facto eo-
 rum p̄cessisse. cū t̄n̄ talia eorū facta nō possent vni-
 cam guttā puocare. veruz ex post ipse h̄mōi mulie-
 res gratificant̄ diabolo adorātes eū ⁊ imolātes. et
 ac holocaustomata vel q̄d aliud eidē offerētes. **N**ā
 q̄s t̄n̄ ebes mētis est q̄ credere posset q̄ ex h̄mōi
 fatuitate ⁊ mulier̄ stulta opatiōe vna taz imēsa spe-
 ra acris ⁊ alia elemēta deberēt̄ moueri int̄m̄ ut grā-
 dines ⁊ fulmina puocarent̄. ¶ **S**igismūduS Sz
 q̄d ad hoc viciā: videm⁹ nāq̄ vnā totā sepe terram
 p̄clitari in q̄ nō oēs hoīes deliquerūt. **A**licus
 S̄pe iustus perit cū impio. sic etiā q̄s punit̄ p̄ alio
Nā genesis. iij. legit̄ q̄ dū Sodoma ⁊ Gomorra p̄-

Capitulū septimū

pter peccatū submersē fuerunt. certe pariter aliē ci-
 uitates cū eis perierunt propter vicinītatē. vt segez
 & iegoz. & tamē he ciuitates non peccauerūt. Sic
 Regū secūdo videmus dū Dauid corā dño populū
 numerando peccasset / qđ propter peccatū Dauid &
 sic vnus hoīs multitudo hominū. & sic multa milia
 hominū perierunt & mortui sunt. Cum autē legimus
 deū tam innumerā multitudinē hominū percussisse
 propter peccatū numerationis vnus dñs dixat hoīs
 quomodo igitur puniet dñs populū propter graui-
 ora peccata. vt puta propter heresim & blasphemias
 Cum autē tales mulieres. vt ait textus in capitulo
 Episcopi. xxvi. questione quīta deū abnegant / & se
 sathane tradunt dyabolū adorātes & sacrificia sibi
 offerētes quis dubitat quin vna tota villa in qua ta-
 les scelerare mulieres degūt & tollerāt infelicioz eē
 & huiusmodi ruinā ex diuine maiestatis vltione trā-
 mere habeat. ¶ Sigismūsus. Videmus itaq; de
 terminationē duarū causarū quibus dyabolus nouit
 futuras tēpestates / videlicet causam motus astroꝝ
 & dispositionis naturalis alterā diuine vltionis seu
 correctionis peccatoꝝ. Quid igitur erit cū huius-
 modi nocumēta probis & iustis hoīb; cuenerint?
 ¶ Alricus. Posuimus superius etiā alias vias
 diuine permissionis / videlicet q; quādoq; in tēpta-
 tionē iustoz ob augmētandū meritū pmittit deus.
 ¶ Sigismūsus. Ostende. ¶ Alricus. Nonne
 Job iustus & laudans deū erat? & tamē tēptauit eū
 dñs in bonis / agris / armētis / & gregibus / & ex post
 in corpore dando tēptandi potestātē diabolo / qđ etiā
 eū grauissimo vlcere percussit. & qz in his cib⁹ repress⁹
 est Job patiens & hūilis vñ apud deū meruit. ¶ Rñs

Capitulū octauū

beat⁹ Anthoni⁹ heremitavir religiosus ⁊ deo amabilis fuit: nōne sepius a dyabolo tēptatus ⁊ grauitē percussus donec quasi defecisset. ac vt sic meritū aplī atū eius fuit. Legit enī in legēda eiusdē q̄ āthonio in quodā tumulto latitāte multitudo demonū eū ita cede varia lacerauit: q̄ mīster eius de villa veniēs quasi mortuū pp̄iūs humeris ad ville hospiciū reportauit. quo audito cōuenerūt vicini ⁊ cū post plāctū funeris media iā nocte dormirēt Anthoni⁹ subito reuiuiscēs vocato mīstro fecit se in silentio ad tumultū reportari / ibiq; ex prioz vulnez dolore prostratus cū ex animi virtute conflictū demonū prouocasset ⁊ stat in illis ī varias bestiaz formas mutat⁹ ab eoz vādibus cornib⁹ vnguibus laceratus fuisset subito radiis quidā lucis demones ⁊ tenebras fugauit / statiq; sanatus xpm p̄sencē intelligēs dixit. **Ubi eras iesu bone ubi eras q̄re a p̄cepto nō affulsi vt curares vulnera mea? Et vox ad eū facta Anthoni inquit hīc erā. sed expectabā videre certamētū. nunc autē qz virilit̄ dimicasti ī toto orbe te faciā notari.** Hec Bincētius in hystoricali li. xiiij. recitat Athanasii notasse. **Quā dī Ia. i. vltis vir q̄ suffere tēptationē. qz cū prebat⁹ fuerit accipiet coronā vite**

Capitulum octauū.

Sigismūduſ Nunc satis habeo q̄ ex facto talia multex neq; tēpestates gradines seu alia mala fieri posse. sed dūtaxat vel ex motu naturali: vel per missionē diuine bonitatis q̄ vel in penā vel in meritū ex sua ineffabili pietate talia euenire dyabolorū mīstertio pmittit. Idcirco placet iter nrm ad alias q̄st

ones dirigere. **C**ur malefici et strige possint misterio demonum seipsum ac alios homines in alias formas specierum seu animalium mutare? **A**lricus Ex causis supradictis paratam apparere et sic prestigijs facere. **S**igismundus Quid nam est prestigijs?

Alricus Ars transformandi formas iuxta apparentiam. Prestigijs dicitur quasi prestiges oculos, putat autem Isidorus etymologiarum lib. viij. Itaque ipsi demones prestingendo oculos faciunt apparentiam qua homo iudicat rem alteri forme esse quam sit. ita ut quis videns hominem credit eum esse asinum vel lupum. et tamen unusquisque retinet formam suam quam oculus nostri decipiuntur / et ad aliam speciem erroneo iudicio deducuntur. Sic symon magus perstrinxit oculos neronis / et carnifices qui decollando arietem credidit se symonem decollasse / in oculis suis misterio dyaboli prestictis deceptus. Item legitur de sancto machario egyptio heremita. putat recitat vincetius lib. h. xvij. quod cum egyptius quidam amore vel sano aliene uxoris arderet. Nec ad effectum concupiscentie peruenire posset: eo quod illa virginis suae coniuges nimis amaret / et maleficum precatus est. ut aut ab ea se amari faceret. aut a marito proprio repudiari / qui multis illectus numeribus solito suae artis ingenio fecit illam equam videri. Itaque vir eius turbatus quod equam suo lectula iacentem videret ingemiscens flebat: eo quod illam alloquens nullum responsum audire poterat. Adductis ergo presbiteris quod illa pateretur ostendit. et nec si quidam calamitatis causam agnouit. Illigatam igitur eam in mortem lumentis ad desertum duxit. Cum autem iam cellam sancti Macharii propinquaret: monachi arguebant eum cur cum equa ad monasterium veniret. Et tunc

Capitulū octauū

Hæc: inquit mea hæc fuit: sed in equā cōuersa. Jam
 tertia dies est ex quo cibū non sumpsit. Quod cum
 sancto machario cui iam deus hoc ipsum notū fece
 rat retulissent. Eos inquit equi estis / et equorū ocu
 los habetis. Illa nāq; mulier est / nec in illam natu
 ram transfigurata videtur: nisi in eorum oculis qui
 prestigij vanitate fallūtur. Mox aquā ei benedictā
 infundēs oratione cōpleta subito eam oibus videri
 femīnā fecit / eamq; refici iussit / et cum viro suo re
 uerti dicens. Nunq̄ a cōmunionē sanctorū mysteri
 orū / neq; ab ecclesie oratione discedat. Hæc enim
 idcirco perpessa est. quia per quicq; septimanas my
 steria diuina nō attingerat. Ecce igitur q̄ nō omnīū
 oculi erant perstricti. quia oculi beati Macharij nō
 erant perstricti. ¶ Sigismūdu Profecto hæc
 hystoria multum facit ad propositū. Alricus.
 Certe quadā vice ea de re cum colēdissimo domine
 Ottone ex comitibus de Sonnēberg episcopo Lō
 franciēsī: qui etiā multarū rerum cognitionē habet /
 sic litteris pro magno desiderio intendit disputasse
 hic eandē hystoriam in mediū attulit que me in ma
 teria prestigij ppter eiusdē etiā dñi episcopi auctori
 tatē et frequens studiū suū. cuius etiā ego humilis
 famulus existo / et sub clemētie eius etiā alis me fo
 ueo plurimū mouit. ¶ Sigismūdu Luperē au
 dire aliquos modos / quibus apud oculos hominū
 vna res apparere p alia possit Alricus Saluo
 iudicio melius sententiū duos vel tres adducā fm
 q̄ ego meo ignaro ingenio colligere potui / et iuxta
 mentē beati Thome sup. ij. sententiarū distinctione
 octaua / ac aliorū doctoz videtur inchi dici posse: q̄
 vno modo dyabolus possit ludificatione sensus nō

āros ab interiori mouēdis fantasmata ⁊ siffitudies
 rerū existentū in virtute ymaginatiua faciēda eas
 ad organa sensū exteriorū defluere. sicut quādoq;
 cōtingit in sōnīs. Nam ex motu fantasmātū in sō-
 nīs cū defluxu eorū ad organa sensū exteriorū sicut
 ad oculū vel tympanū in quo fundat̄ audit⁹ ⁊ sicut
 vīsus in oculo apparet nobis q̄ multa videamus
 atq; audiamus. Ita nobis vigilātibus aliquādo no-
 bis apparet q̄ multavideamus. sicut patet in frene-
 ticis ⁊ acute feblicitātibus ⁊c. Secūdo modo ex ve-
 hemēti cōuersione intēionis ad fantasmata q̄ facit
 vt similitudo rei res ipsa videat̄. sicut Augustinus
 dicit: q̄ quidā tanta cōuersione recogitabat cuiusdā
 mulieris ymaginē/q̄ ei carnaliē cōmiseri vigilās
 videbat̄. Cum igit̄ demon nō ignoret hos modos
 dico q̄ demon possit ita organa sensū disponere q̄
 vna res apparebit alia. Sicut ex abundātia hūoris
 colerici videtur gustui q̄ oīa sint amara. cū tamen
 aliquādo sint dulcia ex descēsu humoris sanguinei/
 vel vaporū ignei ad oculos videt̄ nobis que exteri⁹
 apparerēt sint rubea. Secūdo dico q̄ dyabolus po-
 test ita disponere mediū q̄ vna res videtur alia. Et
 s̄m sanctū Bonauenturā aliquādo ex dispositione
 candele per artē confecte palee vidētur serpentes
 esse. ⁊ huiusmodi experimēta etiā multa fiunt a lo-
 cularibus. Cum autē dyabolus magister sit iocu-
 latorū nemini dubium quin subtilius dyabolus hec
 operari possit. Itē aliquādo non res sed similitudo
 rei ⁊ figura videtur. ita secūndū glosam beati Au-
 gustini: beatus Petrus vidit istud vas submitti de
 celo in terrā in quo erant omnia quadrupedia/ser-
 pentia terre/ ⁊ volatilia celi. vt dicitur Actū apō-

Capitulum nonū

stolorū decimo. que nāq; nō corpora erant sed ymagines. Eadē visione beatus Benedictus totū mundum vidit. Nam in legenda sua dicit: q; totus mundus velut sub vno solis radio collect⁹ ante oculos eius adductus est ecce qđ erant rerū ymagines. Ex premissis itaq; inducitur ad alias questiones.

Capitulum nonum

Cetrum dicte mulieres cōueniant ad conutula / et mutuo bibant et comedāt / et sibi mutuo loquātur / ac se invicē cognoscāt. **S**igismūdu. Gauderem etiam opīonē tuam desuper audire. **A**licus Ex predictis satis cognouisti quomodo quādoq; in somno / quādoq; in vigilijs sit representatio ymaginationū tam fortium q; homo credit se essentialiter hoc / vel videre vel facere. Audisti etiā q; dyabolus quādoq; perstringit oculos et alios sensus hominū vt homines autūnent se hoc vel hoc facere. Etenim vt me facius intelligere possitis introducā hystoriā in legenda sancti germani. Dicitur enim ibidē q; cum predictus sanctus germanus quadā nocte hospitatus fuisset in vna domo / et post cenā mensa iterum pararetur: admiratus sanctus germanus ipse quesuit ab hospitibus cui venio mensa pararetur. Qui cum dicerent: q; illis bonis viris et mulierib⁹ que nocte incedūt mēsam prepararēt. Nocte itaq; illa statuit sanctus german⁹ vigilare. Et ecce vidit multitudinē ad mensam in formis et figuris virosū

et mulieru uolentē. qui eis precipiēs ne abirent uel
 recederēt: cunctos de familia domus istius excita-
 uit/ quesiuitq; illis si personas illas cognoscerent.
 Qui cum oēs uicinos et uicinas dicerent esse: misit
 ad domos singulorū. et ecce in suis lectulis sunt in-
 uenti. et admirati postea demones per sanctū Ber-
 manū se esse spiritus malignos et puerfos dixerunt
 qui sic hominis illudēbāt. Ecce q; spiritus se loco
 illarum personarū ostendere possunt / ita quippe ut
 sonas fore. Et sic ex illa habes hystoriā q; eadem
 hora homo potest esse in vno loco / et nichilominus
 per spiritum apparere in alio. sicuti illi hoīes hora
 noctis fuerunt in domibus et in lectulis suis. et eadē
 hora eorū ymagine prestigio dyabolico appaue-
 runt in domo hospitis cenātes. Sic etiā de symone
 mago dicitur in legēda sancti petri: q; symon eadē
 hora in conclauē erat cū Herone et foras loquebat
 populo id est ymago eius per dyabolū foras loque-
 batur populo. Sic idē in bonis spiritibus et āgelis
 cōtingere solitū fuisse legimus. Nam beato Am-
 brosio apparuit: q; faceret officiū in exequiis sancti
 Martini in ciuitate thuroneū. Dixit ei. Ego funeri
 exequiū prebui: sed ultimā orationē uobis excitans
 tibus expleri nō ualui. Et reuera ita inuentū fuit
 sicuti ipse retulit. et tamen ipse Ambrosius eo tunc
 in ciuitate Mediolanēsi fuit: que ad plures dietas
 distat a thuronis. Unde secundū egidiū in quodā
 quodlibeto dicitur q; bonus angelus in forma beati
 Ambrosii fuerit in ciuitate thuroneū. et corp⁹ beati
 ambrosii fuerit in ciuitate Mediolani. ¶ Sigis-
 mundus. Ad quem finē properat hec instructio⁹

Alricus Ad hoc vt concludā q̄ hoīes sepe ext
stimāt se videre alios hoīes in certo loco cōstitutos
quorū tamē ymagines dūtāt vel in spū bono vel
malo vident. ¶ **S**igismūduS S3 qđ ecōtra an ne
quādoq̄ phitonice mulieres credūt se proficiscet in
altū locū. cum tñ remaneāt in domo sua. Alricus
Suptus tam audisti exēpla : vnde sepius credit hō
se esse in alio loco vbi nō est. ergo bene dicit textus
in capitulo Epi .xxvi. q. v. vbi ait. Illud etiā nō est
omittendū q̄ quedam scelerate mulieres retro post
sathanā cōuerse demonū illusionibus ⁊ fantasma-
tibus seducte credūt se ⁊ proficētur cum dyana nō
cturnis hoīs dea paganorū. vel cū herodiade ⁊ inu-
mera multitudīne multarū equitare sup quasdā bes-
tias ⁊ multarū terrarū spacia in tempestate noctis
silentio pertrāsire. vel etus illusionib⁹ obedire / velut
dñe ⁊ certis noctibus ad eius seruitiū euocari. S3
utinā hec sole in p̄dia sua perūssent / ⁊ nō multos
ad infidelitatis interitū pertraxissent. Nam ⁊ inu-
mera multitudo hac falsa opinione decepta x̄a esse
credit ⁊ credendo a recta fide deuiat. hec textus.

¶ **S**igismūduS Rōne ceteri hoīes possunt equi-
tare ⁊ ābulare de loco ad locū tam de nocte q̄ de die
Quid igitur ipsis talibus mulieribus obstat?

Alricus Certe nō denego quin huiusmodi mu-
lieres ⁊ equitare ⁊ ābulare / tam sup asinum / equū /
bouē / seu camelū possint ⁊c. Sicuti alij homines ⁊
more aliorum hominū. Et sic fm cursum naturalē.
Nos autē in eo casu loquimur / qui se vltra cōmunē
hominū cursum extēdit. videlicet vt non possint in
vna hora ad decē vel viginti miliaria proficisci.
¶ **S**igismūduS. Si igitur nō vadunt de loco ad

locum et cōsulua vistrāt vt dicit supradictus textus
 vnde igit̄ puenit q̄ hoīes in alijs ciuitatib⁹ existē
 tes quos nunq̄ antea viderūt cognoscūt. **Alric⁹**
 Ex pmissis claret solutio. qm̄ p impressiones ima
 ginationū seu rēpresentationē imaginū ministerio di
 aboli factā hoc p̄cipiunt: credētes se sensu corpora
 lis p̄sentie cognouisse. **Sigismūdy.** Saturati
 sum⁹ de pmissis disputatiōib⁹. nūc de vltiori que
 stione interrogem⁹: videlicet an diabolus possit in
 forma hoīs cum hmōi mulierib⁹ in cubādo p̄misce
 ri. Et an ex hmōi coitu possint pueri nasci

Capitulum decimum

¶ An diabolus possit in forma hoīs cū hmōi mul
 eribus in cubādo cōmisceri: et ex hmōi coitu possint
 pueri nasci. **Alric⁹** Quāuis in superiorib⁹ plene
 tū auctoritates et rōnes: tuz etiā ex ēpla et historie p
 decisione hui⁹ satis sint introduce. vt tñ finē mate
 ric aggrediamur **Dico** q̄ ex incubo et muliere nō p
 creat̄ homo. **Hec** vnq̄ inuent⁹ est homo q̄ ex spū et
 muliere nat⁹ sit: preter q̄ saluator dñs noster iesus
 xps q̄ summi dei p̄fis mīa dignat⁹ est sine cōmixt
 one virili de spūsancto ex gloriōsissima & gine Ma
 ria in mundū nasci. **Absit** igit̄ apud me q̄ homo si
 ne hoīe de spū et maledicta muliere debz nasci. **Hec**
 obstat q̄ in comedia **Plauti** poete de **Amphitrio**
 ne legit̄. q̄ **Hercules** ex **Ioue** deo et **Alcumena** mu
 liere **Amphitriōnis** nat⁹ sit. et sic **Medi⁹** fictus vt
 caī: quasi medius filius. qz fabula poetarum q̄ ne
 sandissima fictio est. **Sigismūdy.** Quid igit̄

Capitulum decimum

respondes ad allegatā glosam Senectus. i. vbi dicit
 gigātes ex tali coitu natos extitisse. **Alric?** Di
 co q̄ glosa opinatiue loquit̄ r̄ nō cōcludit. ¶ **Sigif**
mūsus Quomō autē saluas textū q̄ dicit q̄ exin
 de nari sūt gigātes. **Alricus** Dico q̄ eo tūc sur
 reperūt gigātes. i. hoīes potētes r̄ magnifici q̄ pro
 pter eorū potentīā r̄ magnanimitatē dicit̄ sūt gigā
 tes. ¶ **Sigifmūsus** Quid igit̄ de Merlino i brit
 tanta supra licto sentis? **Alricus** Sentio q̄ fue
 rit verus h̄c. **Sigifmūsus** Cui⁹ filius? **Al**
ricus utriusq̄ hoīs tā viri q̄ mulieris. ¶ **Sigif**
mundus Quomō igit̄ mater ei⁹ corā rege Brita
 nie p̄fessa fuit cū de incubo cōcepisse? **Alricus**
 Meo iudice errat̄ mulier a demone illusa credēs
 se Merlinū de semine incubi p̄fasse. ¶ **Sigifmun**
du? Unde igit̄ p̄cept⁹ est talis Merlin⁹? **Al**
ricus Sic arbitror q̄ fo. re mater Merlini se dia
 bolo p̄hdolor dedit̄. unde diabolus imagina
 tionē ei⁹ vt p̄missim⁹ seducēs sensusq̄ eiusdē p̄trin
 gens q̄si eidē p̄misceri. i. cui⁹ etiā corpus forte p̄ p̄
 stigitū tumidū fecit q̄si fetū grauida incedere: ac ad
 ueniēte tpe ficti part⁹ flatū diuina p̄missione p̄pter
 eiusdē mulieris incredulitatē in corpe eiusdē moue
 rit. unde ip̄a existimās se grauata r̄ secundā ac plē
 parere debere: itaq̄ ip̄se diabolus diuina p̄missiōe
 ob incredulitatē mulieris in vētre eiusdē dolorē im
 misserit r̄ h̄mōi flatū extingūdo et aliū puerū hoīs
 alicui furatū supponēdo apparētiam fecit occulto
 suo p̄stigio: q̄si talis puer de tali muliere nat⁹ fuis̄
 quē ex post mater suscipiēs credēs de corpe suo ex
 iisse enutrit. cū r̄ talis puer ab alijs hoīb⁹ p̄na

Capitulum decimum:

tus fuerit et p̄ diabolū subtractus. ¶ Sigismundus
 Sic audio q̄ diabolus potest hoī subtrahere puer̄
 suū: et deferre ad aliū locū et supponere alteri. Al-
 ricus Permittēte deo potest: et p̄sertim nō bapti-
 zatos pueros surripere. ¶ Sigismundus Ostēde
 hoc exēplo vel auctoritate Alric⁹ Diabolū sup
 puerū nō baptizatū h̄re potestātē suscipe auctorta-
 tem ex decreto in ca. Postea. et in ca. Sacerdotes.
 de pse. dis. iij. vbi text⁹. Sacerdotes cū p̄ exorcismi
 grām manū credētib⁹ iponūt et habitare maligno
 spū in eorū mētes cōtradiciūt: qd̄ aliud faciūt nisi q̄
 demonta eiiciūt. Itē tex. in ca. Dehinc. eadē dis. di-
 cit. dehinc iterū exorcizat diabolus vt suā nequitā
 cognoscēs iustū sup se dei iudiciū timēs recedat ab
 hoīe: nec tā cōtendat arte sua subuerrere. Ecce q̄ di-
 abolus arte sua pōt subuerrere pueros nō baptiza-
 tos. Ex his infero ad ples et pueros quos vulgus
 opinat de milite Coloniēsi p̄ mulierē p̄creatos p̄-
 ut superi⁹ in h̄istoria latī tractū est. ¶ Sigismund⁹
 Dic q̄so p̄ quo nanq̄ habuisti illū milite incognitū
 Alricus Pro incubo et diabolo. ¶ Sigismun-
 dus Pro quo autē filios? Alricus Ego sal-
 uo tamen iudicio melius sentientium reputo illos
 pro veris hominibus: alicui tamen subtractis. et ibi
 vt premissum est suppositis. ¶ Sigismundus
 Qualem autem existimas illam mulierem fuisse vt
 supra dictuz est. Cuius ille Sicilie in mari arripēs
 vxorem duxit. Alricus Pro succuba et sic pro
 diabolo. ¶ Sigismundus. Pro quo autem re-
 putas filiū p̄ ipsā vt putabat genitū. et postea in ma-
 ri p̄ eandē creptū Alricus p̄ diabolo qui sic in

forma pueri apparuit. Nam et Helimadus in eadem
 historia sentit inquis. si talis puer verus homo fuit
 fer: nemini dubium quoniam postquam mater eundem in mari ar
 ripuit: et submersit mare ipsum tanquam cadauer ad lit
 tus eiecisset: quod tamen non fuit factum. quia talis puer dispa
 ruit et amplius visus non fuit. natura autem maris est
 omnia cadauera ad litus piscere. ¶ Sigismundus
 Ratione plures opinantur quod diabolus ut succubus pos
 sit cum viro coire: et sperma assumere. ac ex post ut in
 cubus in mulierem piscere et exinde plene generare. Al
 ricus Michi non videtur fieri posse. dato enim quod sper
 ma taliter colligere et immittere posset: hoc tamen ad ge
 nerandum non sufficit. quasi ut consiliator differetia. xv.
 sit sic. Scire debes quod istud membrum puta testiculi non
 est princeps virtutis generatiue: quous virtus in eo sit
 ut opinatur Salienus. quia illud non potest agere suam ope
 rationem per se: nisi per spiritum emissum a corde temperatum
 quantitate et qualitate. propter quod virtus cordialis que
 mensurat hunc calorem ut possit facere suas operationes
 sit principaliter generatiua: et virtus que est in hoc
 membro est eius seruiens. et si aliquid in hoc habet distinctum
 est illud particulare. Unde michi videtur ex illa theori
 ca quod cum diabolus homini spiritum a corde principiantem et
 illam generationis virtutem assumere non posset clarum
 erit. quod quis forte assumat sperma ex proiectione vni
 taxat homini spermatis alijs non concomitantibus nihil generari
 poterit. ¶ Sigismundus Ex supradictis et iam
 deductis video te pedem figere super eo quod aut homini
 pueri fantastici: aut vero alibi surrepti et suppo
 siti Alricus bene habes et in illa parte videtur de
 clinare Vincetius in. l. ij. libro historie naturalis in
 ca. cxxvij. et c. ¶ Sigismundus Ruc satis mutus

Inter nos hac de re disputauimus. Expediit pro me
 motie tenacitate ut tunc determinationis conclusio
 paucis verbis per epilogum detegere coneris. Arist
 otelis Saluo igitur iudicio doctorum quorundam melius
 sententiam quorum determinationi me submittere non
 recuso: quantum michi visum fuerit dicam. Est igitur mee opi
 nionis deterioratio. ¶ Prima quod diabolus neque per se
 neque ministerio hominum potest elementis: hominibusque et
 animalibus nocere. vel homines ad generandum impotentes
 reddere: nisi quoniam occulto dei sed nunquam iniusto iudicio
 vel ob penam delictorum nostrorum: vel ob meritum tempta
 tionis nostre augmentandis: sive ob diuine maiesta
 tis gloriam magis timendam et per nos colendam: seu aliam
 causam deum mouentem ipsa clementissima pietas permi
 serit. ¶ Secunda determinatio est quod cum ipsa dei prouis
 detia occulto sue bonitatis iudicio diabolo nocen
 di potestatem permiserit: quod ipse diabolus homini potesta
 tem amplius extendere quam sibi a summo deo concessum
 fuerit non poterit recedere. ¶ Tertia deterioratio quod quoniam
 diabolus permittente diuina clementia ob incre
 dulitatem hominum vel aliam causam superius enarratam pos
 set perstringere oculos aliosque sensus hominum obstrue
 re: ita ut homines credant se allicubi esse: ubi tamen non sunt
 vel videre id quod in se tale non est: vel apparere aliter
 quam sunt. hominem tamen vel animalia in aliam speciem veraciter
 imutare non potest. Quarta determinatio quod homini
 male mulieres per multa miliarium spatia in noctis
 silentio non perfriscunt: nec mutuo taliter proficiscen
 do conueniunt. Sed dumtaxat ipsis somniantibus
 vel imaginatione forti ut premissum est laborantibus
 per representationem specierum similitudinariam a
 diabolo eis impressarum hec et alia ipsis apparent

Capitulum decimum

que postea vigilando vere sibi accidisse vt sic illuse
credūt. ¶ Quinta deteriatio: q̄ diabolus siue vt icu
bus siue vt succucus pueros ḡare nullo mō potest
Sed hmōi pueri si inuēpi fuerint vel suppositi pue
ri vel fantastici existunt. Sexta deteriatio: q̄ solus
de⁹ futuroꝝ cert⁹ est inspector: et solus cogitatioes
hoīm nouit. q̄d̄s diabolus p se siue magos seu ma
leficos vera ⁊ futura p̄dicere alteri nō potest: nisi ea
q̄ ipse p subtilitate nature sue prior ex cōsideratiōe
astroꝝ ⁊ elementoꝝ dispositiōe accidere debere no
scit. vel que accepta licētia a deo facere intēdit: vel
hoībus ad faciendū psuadere in eorū mētes sugge
rendo p̄posuit. vel q̄ ex moribus ⁊ gestu hoīm cōie
cturādo dephendit: nichilomin⁹ tñ ipse sepe fallit ⁊
fallit. ¶ Septima deteriatio: q̄ quīs effectualiter
hmōi maledicte mulieres nichil efficere possunt ni
chilomin⁹ tñ q̄ instigāte diabolo tales mulieres v̄
ob desperationē vel paupertatē vel odia vicinorū vel
alias tēptationes p diaboli s̄missas q̄bus nō resis
tunt a vero ⁊ piſsimo deo recedentes sese diabolo
penouēdo: ac eundē colēdo: s̄bitq̄ diabolo holocau
stomata ⁊ oblationes offerēdo apostatāt: hereticaz
prauitatē sectātes ⁊ p̄pterea succedit. ¶ Ultima de
terminatio: videlicet q̄ p̄pter hmōi apostasiā ⁊ cor
ruptam voluntatē de iure ciuili tales scelerate mu
lieres que a deo largiſsimo apostatarūt et diabolo
seſe dedicarūt morte plecti debēt. put dicūt in lege
multi. Codice de maleficis ⁊ mathematicis. ¶ Vos
iḡit o mulieres memētote professionis vestre in ba
ptiſmo facte: ac cuz diabolus vos tēptauerit estote
fortes: ⁊ suis suggestiōib⁹ resistite: ⁊ resistendo si
gno crucis vos ipsas armate: scientes q̄ aduersum

Capitulum decimum

vos nullam habebit potestatem. quoniam contra signum
 nullum stat periculum. Sumite exemplum beate Ju-
 stine in cuius legenda ita legitur. Erat enim quedam vir-
 go in Antiochia ciuitate Justina nomine quam qui-
 dam scolasticus nomine Agladius videns frequenter
 ire ad ecclesiam in amore eius incidit: multosque ad eam
 transmittens petiit in uxorem. que cum omnibus diceret
 christo celesti sponso se esse desponsatam. ille congrega-
 ta virorum multitudine voluit eam per vim rapere: sed
 non potuit. tunc iratus abiit ad Ciprianum magnum
 promittens sibi duo talenta auri ut Justinam per malefi-
 cia sua caperet: qui per magicas vocauit demones et
 ait illi. amo virginem de galileis: potes ne eam psuade-
 re et adducere michi: qui promissit ei dicens. accipe
 hoc medicamentum et sparge circa domum eius: et ego
 supueniens paternum sensum ei iniiciam: et statim obau-
 diet michi. Cumque Ciprianus ita fecisset sancta virgo
 tertia noctis hora surgens ad orationem sensit imperium
 demonis signauit itaque se et domum suam signo crucis
 et demonem signo crucis exsufflauit. Qui ventem ad
 Ciprianum confusus: et cur virginem non adduxisset re-
 quisitus ait. vidi quoddam signum thau. Inter hunc Cipria-
 nus per artem magicam alium demonem fortiorē voca-
 uit et simili modo fecit. et similiter eidem accidit. tan-
 dem vocauit ipsum demonem patrem et ait illi. quenam
 est infirmitas vestra? victa est ab vna virgine om-
 nis vestra virtus? Respondit diabolus. Nunne ad-
 ducam tibi eam ad desiderium incorruptionis
 tu tantum paratus sis. Tunc diabolus in specie vir-
 ginis ad Justinam intravit: et sedens super lectum
 eius eandem temptando dicens: hodie missa sum a christo
 ad te viuere tecum in castitate: multum autem te video

vexatam abstinentia. Sancta autē virgo dixit. mer-
 ces autē multa: labor vero modicus. dixit ei diabo-
 lus: deus in paradiso benedixit adā et Quā dicens.
 crescite et multiplicamini. Puto ergo q̄ si in virgi-
 nitate manserim⁹ iudiciū incidam⁹. q̄ verbum dei cō-
 tēnimus. cūq; virgo turbata surrexit et p̄ sp̄m̄ sensit
 q̄s esset qui ei loqueret: signoq; crucis se signās di-
 abolū exinflavit qui disparuit. Deinde diabolus Li-
 prianō cōfusus apparuit q̄ dixit ei. et tu nanq; vict⁹
 es vt ceteri subiecti tui. quomō cū victi estis ab vna
 virgine xp̄iana? dicit michi que sit virt⁹ victorie eius
 q̄ respōdit. dicere tibi nō possum. quod dā vidi terri-
 bile signū et thau. Si autē virtutes hui⁹ signivis ad-
 discere iura michi q̄ nunq; a me velis discedere. q̄
 cū turasset ait illi. vidi signū crucifixi. et thau. et sicut
 cera a facie ignis fluxi. Cui dixit Ciprianus. Ergo
 crucifixus maior est. q̄ respōdit. etiam maior oibus
 est: q̄ disertores dei accipiūt ab eo sn̄iaz ignis. Li-
 prianus autē ait. festinam igit̄ vt amicus siā crucis
 fixi: ne talē penā incurrā. diabolus respōdit. iurasti
 nanq; michi. Ciprianus ait. cōtēno te: et oēs fumi-
 gantes virtutes tuas: neq; ip̄m tibi denego: et me cō-
 signās dico gloria tibi xp̄e: et tu demon recede a me
 Abiit ergo diabolus cōfusus. vnde Ciprianus xp̄ia-
 nus fact⁹ est. Ecce ergo quāte virtutis fuerit et ho-
 die existat signū sancte crucis quo nos signare di-
 gnet̄ xp̄s qui pro nobis in ligno crucis seipsum of-
 ferre et nos saluos facere dignat⁹ est qui vivit et re-
 gnat in secula benedictus Amen.

¶ Accipe igit̄ gloriosissime princeps hāc disputa-
 tionem huius tractatus: quē ad honorē tue excellē-
 tię et bonarū mentium serenationē sub tue cellitū

Capituli decimū

inis emēdatione eleborant. Et si quid minus offic
 ose elaboratū: et seu a tramite veritatis deviare inu
 eris illud ignorātie mee potius q̄ presumptuositatē
 attribue / et me seruulū tuū emēdatū gratulē suscipe
Cale igit̄ felix eternū patrie decus / deoꝝ ac oī
 populo amabilis colēdissime princeps. Ex constā
 Anno dñi. M. cccc. lxxxix. die decima Januarij.

Cue celsitudinis humilis cōsiliarius et seruulus
 Viricus molitoris de Constācia decretorū doctor.

Docti et acutissimi in sacra pagina
 doctoris Johannis de gersonno cācellarij parisiensis
 tractatulus perutilis de probatione spiritus incipit
 feliciter.

Robate spiritus si ex deo

P

syn: iuberi discipulus ille quem dicit
 gebat iesus. Neque enim nesciebat
 illam coapostoli sui sententiam / angelum

sathane transfigurare se in angelum lucis sic ut fiat de
 monium meridianum dum pro tenebris erroris quas ad
 tempus celare permittit: lucem veritatis claram se fingit
 offerre. Patuit hoc apud sanctum martinum visibiliter.
 et patet apud alios plurimos invisibiliter. dum
 teste bernardo sub specie magni boni et ardui: grande
 peccatum operit / suggerit / et inducit. ¶ Probare spiritus
 si ex deo sunt non cuiuslibet datum est sed aliquibus per
 spiritum sanctum qui unus existens / divisiones gratiarum
 distribuit singulis / prout vult ad edificationem corporis
 christi quod est ecclesia cui nunquam deficit in necessariis.
 Sicut igitur non omnium est prophetare nec omnium
 evangelizare / nec omnium interpretari sermones / sed
 aliquorum ex officio usque in finem seculi. sic non omnium est
 probare spiritus si ex deo sunt / sed quibus datum est.

¶ Quales sunt spirituales quos unctio docet de omnibus
 qui et de omnibus iudicant etiam inter diem et diem. Quale
 donum beatus martinus / anthonius / et plures alij legunt
 habuisse. ¶ Probare spiritus si ex deo sunt pergit
 multipliciter. Uno quidem modo per modum artis et doctrinæ
 generalis sicut per eruditionem sacrarum scripturarum

diligētī p̄loq̄ studio conquistā. Sunt nimirū scri-
 pturē in quibus putam⁹ nos fidē h̄fē / unēres artē
 falsos p̄phetas a veris ⁊ ab illusionib⁹ reuelatōes
 cognoscēdi. Alius iuenit̄ modus p̄ inspirationē in-
 timā seu p̄ internū saporē / siue p̄ experimē: alē dul-
 cedinē quandā / siue p̄ illustrationē a mōtib⁹ cēnis
 effugantē oēs tenebras dubietat̄. Hoc autē est māna
 absconditū ⁊ nomē nouū in calculo scriptū qd̄ nemo
 nouit nisi q̄ acceperit. Hoc grego. in dyalogo. hoc
 augu. in de p̄fessōe de seipso ⁊ matre. hoc hugo de
 ara aīe cū plurib⁹ alijs notauerūt. ¶ Probare spūs
 si ex deo sunt p̄ regulā artis ḡnalē ⁊ ifallibilē p̄ p̄t
 culari q̄libet casu / aut nō pōt / aut vix pōt hūanitus
 fieri. S̄z requirit̄ demū spūssancti qd̄ ap̄s noluit
 discretionē spiritus. quo dono fit vt mēs nedū in se
 ⁊ de se sciat p̄bare spūs si ex deo sūt. s̄z etiā de alijs
 ⁊ i alijs noscit. Hic autē est mod⁹ certior ali⁹ a p̄dict̄
 p̄bādī spūs. qm̄ prim⁹ est doctrinal̄. scōs exp̄imē-
 talis. tertius official̄: sc̄z officio ierarchico atq̄ spū
 ali dono p̄cessus Itaq̄ sicut nemo nouit q̄ sunt spūs
 nisi spūs: ita nemo cognoscit ifallibilē certitudīe eā
 q̄ p̄ solā experimētālē noticiā vel sentimētū intus
 ⁊ sensuz agunt̄ in alēius aīo. Quēadmodū q̄ tradē
 regulā ḡnalē que distīgueret ifallibilitē intervīsiōnē
 somnālē ⁊ illā que fit in vigilia nullus facile posset
 p̄pter varias similitudines inter vtrasq̄ vīsiōnes:
 multo magis in p̄posito. Scit nichilomin⁹ hō vigi-
 lans se certitudinalit̄ ⁊ experimētalit̄ videre: Quis
 nō ignoret se habuisse in somnijs vīsiōnes valde vi-
 cinas ⁊ similes suevigiliē / adeo q̄ somnū suū nar-
 rare somniādo quādoq̄ videat. Quis dicat seneca eē
 vigilātis somnū narrare. Scit̄ similit̄ hōmo spiritus

tualis in vigilia & lucis dīne positus / videre se vī
 uina q̄ iuuat vere sentire odorare & sapere / q̄ vigilat.
 Pōt nihilomin⁹ cogitare ex se vel alijs q̄ nōnūq̄
 hō ponit in quodā sōnio natural' cognitōis aut dia
 bolice illusionis q̄ dū sic se h̄z & quodāmodo dormit
 ad dīna putare pōt & vigilet ad ea. sicq̄ fallit. Aīdit
 hec btūs grego. asserēs spūs pphetay nō semp eē
 in p̄tate vel in distincta cognitōe pphetay p̄hās hoc
 p̄ nathā q̄ ad dauid cogitatē edificare domū deo rī
 dit. Sē qd̄ est in corde mouade & r̄ac qm̄ dñs tecū ē
 Cui⁹ sūū ipsa nocte reuelauit ei de⁹. ¶ Probare
 spūs si ex deo sunt ex p̄io modo q̄ magis ē ad p̄po
 sitū videlz p̄ scripturā sacrā & p̄ bonos eruditos in
 eadē (q̄ vere p̄erse viuētibus q̄le iudicū inf̄ puer
 sum & illusorū reportare sperabim⁹) cōtingit multz
 & sufficiētē q̄tū ad p̄ntē spectat materiā & ad cōem
 statū viciatorū. Qua sup̄ re nedū vnum & abvno sed
 p̄les a diuersis tractat⁹ p̄positos iuentim⁹ / q̄s nūc
 manualit' h̄re fas esset & diligētē inspicē / dū in hoc
 sacro p̄silio querit' tractari de canonizatōe sctōy &
 examinatiōe doctrinay suay. p̄serti vni⁹: q̄ brigida
 noīat' / assueta visionib⁹ q̄s nedū ab āgellis s̄z a x̄po
 & maria / agnete & ceteris sctīs familiaritate lūctis
 sicut sp̄sus ad sp̄sam loquit'. se asserit diuinitus
 suscepisse. Est alit' vtrōbīq̄ vel in approbatōe vel in
 reprobatiōe p̄iculū. Approbare enī falsas aut illuso
 rias aut frivolas visiōes p̄ vertis & solidis reuelati
 onib⁹ qd̄ indigni⁹ qd̄ alienius ab hoc sacro p̄silio?
 Reprobare x̄o nūc eas q̄ multipharie multisq̄ mo
 dis p̄ diuersas natiōes pbate dicūtur nō pua ex ide
 scādaloz in xp̄iana religione & deuotione populoz
 formidatio. Veniēs ī ipso etiā silētio & dissimulatōe

ex q̄ res in mediū posita ē. nō nichil eē discriminis
 primesciū? inuenire hō mediū aliq̄d vel expediēs
 inf̄ hec extrema/laudabile quidē sit/ an affectabile
 sit/necdū sat̄ cernim⁹ exploratū. ¶ Probare spūs
 p̄ modū artis ⁊ doctrine (sicut tota deiceps xiabit
 intētio)nemo p̄fecte p̄t p̄ solā sacre scripture erudi-
 tionē. q̄ nō etiā exptus sit in semetipso variā affectū
 onū spūaliū pugnā/tanq̄ ascēderit nūc in celos nūc
 descēderit ī abyssos ⁊ viderit mirabilia dei ī p̄fūdo
 Rā qui nauigāt mare hoc mysticū diuersarū affectio
 nū quasi collidētū se fluctuū/enarrāt mirabilia ei⁹
 Inexptus aut̄ talis qd̄ uouit eoz? Hic aut̄ ē quart⁹
 mod⁹ p̄bationis spirituum. Letex̄ puto dīam inter
 hōes q̄s loq̄mur vnū theologū / alter̄ p̄tēplatiū
 talē esse q̄lis est inf̄ peritū in arte medicine ⁊ inter
 expertū seu practicū in eadē. q̄ duo posse cōuenire
 in eodē nullus dubitauit. Sic fit ⁊ fieri pōt dño p̄p̄
 cio vt idē sit in scripturis sacris erudit⁹ q̄ sit in p̄tē-
 plationis exercitatiōe p̄batus ē. Hunc hō talē uult
 h̄re materia p̄is. sic̄ alias scripsisse dū de tractatu
 quodā spūaliū nuptiarū sermo fieret iuenim⁹. Pro-
 bare hō spūs isto mō doctrinalit̄ dū querim⁹ in ali
 quib⁹ p̄sonis quax̄ corda neq̄ uidere neq̄ scrutari
 dat̄. opz̄ vt ab opibus signa sumamus dicēte xp̄o. a
 fructib⁹ eoz̄ cognoscet̄ eos. Fallit tñ vnū signū vel
 pauca si nō in vnū p̄tā ⁊ globauerim⁹. ita enī tradit
 tullī⁹ / ita boeci⁹ / ita aristo. in cōiecturali cā factēdū
 Sed qm̄ infinita ē quidē hmōi signoz̄ cōfusio: coar-
 tem⁹ ad paucoza ⁊ dicam⁹ sub hoc metro. Tu q̄s
 qd̄ quare cui qualit̄ vñ require. Quis ē cui fiat reue-
 latio. qd̄ ipsa continet ⁊ loquit̄. Quare fieri d̄f. Cui
 p̄ cōsilio detegit̄ / qualit̄ venire ⁊ vñ venire reperit̄.

De probatione spirituum

Probatio spirituum dū querit fieri consideret in p̄m̄is
p̄sona suscipiēs visiones si sit boni & discreti iudicij
rōnis nātis. qz leso cerebro: turbat̄ q̄q̄ iudicij rōis
Si lesus fātalias patiat nō magnope q̄rendū est a
quo spū veniāt melācolice illusorieq̄ visiones. vt pz
in freneticis in egrotj varijs. q̄ vigilātes se talia vi-
dere putāt/audire/gustare/et. qualia somniātes pa-
tūtur. Habet p̄terea q̄libet passio p̄fundata/suā le-
sionē/suam etatē/suū (vt origenes loquit̄) demoniū
pz in philocaptj/in zelotipis/et iracūdis/in iuidis/
et auaris. Hā poeta. Qui amat sibi somnia fingūt.
Querat̄ ḡ si p̄sona sit nouicia in zelo fidei. qz noui-
cius feruor cito fallit/ si caruerit regente p̄serti in
adolescētibus et feminis. quaz est ardor nimis au-
dus/ varius/effrenis. ideoq̄ suspectus. Rursus plu-
rimū refert attendere q̄lis sit et fuerit p̄sona/qualit̄
erudita/quib⁹ assueta/q̄bus delectata/in quib⁹ con-
uersata/si vsus vel egena. In p̄ria supbia secretāq̄
voluptatē. in altera fictionē timebim⁹. Hoc sup oīa
cōuenit obseruare/ne lateat iterior supbia sp̄ialis.
quā bernard⁹ vere notat subtile malū. qm̄ et hec de
huilitatōe sua nascit̄ de sordib⁹ et cillicio/ de ieiunijs
et de x̄ginitate. imo et de sua morte suoq̄ h̄rio trahit
originē. Quid igit̄ erit tutū a supbia cū nec ip̄a x̄i⁹
tuta sit ab ea? Est aut̄ supbia quedā in intellectu dū
nō vult subijci alieno iudicio/sz int̄it̄ pp̄rio. quedā
in uolūtate dū renuit obedire. et hec citius deph̄dit̄
ideoq̄ facilius corrigit̄ q̄ p̄ria qualitas visionū.
C Probatio spirituum reficit nedū p̄sonā q̄ visiones
patit: sz visionū qualitates si vera sint oīa/etiā vsq̄
ad minimā propōnē. qm̄ in spū veritatis falsitas nō
est. in spū aut̄ mēdacij mille q̄m̄ sunt x̄itates apte

30

De probatione spirituum

vt in vnica latēti falsitate decipiat. Hac rōne prohibuerūt a testimonio xitatis quā fatebāt / xps demoniacos ⁊ paulus phitonissas. Si prelea sit in visionib⁹ sapientia q̄ sursum est / ē cū suis titulis q̄s iacob⁹ enūerat. p̄io inq̄t pudica ē / deinde pacifica / modesta / suauis / bonis ⁊ sentiens / plena mīa ⁊ fructib⁹ bonis iudicās sine simulatōe. Si rursus excedāt he visiones cōem itelligēdi modū vel in scriptura sacra posita vel in rōne naturali vel morali collacatū. Qd si nō: videre ē illud ascribi frustra reuelatōi qd in scriptura sua semel locut⁹ est. ⁊ sic iob loquē idip̄m nō repetit. Onerosū q̄ppe eēt (ne dicam⁹ vanū) visōes sup visōes in imēsum multiplicatas debere recipere tanq̄ ab ore dei platas / ac deinde certissima fide credere. Sicq̄ demū nostra fides / nra q̄ religio quā deus (teste augu.) voluit sup paucissimis contineri articū: reddere plus absq̄ vlla p̄paratione q̄ lex vetus onerosa. Hic clare memorie m̄gr hēricus de bassia p̄primēdā esse tot hoīz canonizationē scripsit. Hic alia rō sumit. qm̄ ommissio dīnarū scripturarū studio / magna pars xpianorū ad has visōes (iō placētores q̄ recētiores) adūteret oculos ⁊ aures puritates: sicq̄ necia nescirēt. q̄ iuxta senece xbum sup uacua didicissēt. Sic op̄ in oī reuelatione moyses ⁊ helyas. hoc est fm̄ venerabilē richardū / testiona legis ⁊ pphetarū. alioquin suspecta ē. Et ide sit p̄spicū q̄ necariū sūt theologi ī canonizationib⁹ scōrū ⁊ examinatōe doctriarū. Probatio spirituum requirit vt p̄sona cui visōes recuāt hēat se prudēt. p̄serū in p̄cipio p̄sideret acriter quare mouet hec p̄sona secretū suū p̄dē sup q̄ fiet alia p̄sideratio. Cave q̄ q̄s erit auditor aut p̄sultor vt n̄ applaudas tali p̄sonē: ⁊ nō

De probatione spiritus

laudes eā / nō mireris q̄si sc̄tāz dignāz reuelatōib⁹
atq; miracul. Subsiste poti⁹ / icrepa dure / sp̄ne eam
cui⁹ sic exaltatū est cor ⁊ elati sūt oculi vt ābulet in
magnis ⁊ mirabilib⁹ sup se / vt digna sibi vi. eat q̄
nō hūano alioz more opet salutē suā p doctrinā: sc̄z
scripturaz ⁊ sc̄tōz cū dictamie rōis nāus nisi p̄silitū
h̄re p̄sumat ⁊ putet nedū ab āgelis s; a deo nedū se
mel īccitatib⁹ s; pene iugit̄ velut in q̄tidians col
locutionib⁹. talē āmone nō sublime sapē s; sape ad
sobrietatē. qm̄ verissime ait q̄ dixit. Supbia miret̄
illudī. Et eo digni⁹ quo instar pharisei latentē herē
tēq; ossib⁹ supbiā / sicut nec phisic⁹ febulē calorē su
pbus attēdit. Quid enī facili⁹ q̄ sevilissimū pctōzē
dicē: sed veracit̄ simplicit̄q; ita sentire ex īt̄nis h̄
dīni muneris ē / nō hūani soltus exercitiū. Enarrant̄
exēpla sc̄tōz patrū / q̄ curiositatē hm̄ōi visionū vel
miraculoz tanq̄ p̄nciosissimā fallacissimāq; refu
gerūt. Al q̄ se augustin⁹ liberatū in suis p̄fessionib⁹
gloriat̄ in dño. Quā p̄tēca dñs bonauētura abhor
rendā nimis eē deteriat / totoq; conatu repellendā.
It̄c ofonib⁹ nūc icrepatōib⁹ seu flagellationib⁹
pp̄rie mētis ⁊ corporis / exēplo illius q̄ vt tētatione
careret supbie: q̄s fuit ⁊ obtinuit a dño vt p̄ tres mē
ses demoniaca veraret̄ obsessio. Alē sc̄tōz patrū
dū sibi demō trāsfīgurat⁹ in xpm̄ r̄iceret. Ego sum
xps̄ p̄sonalit̄ te visitās qz dign⁹ es: confes̄i clausit
oculos vtrāq; manu vociferās. nolo hic xpm̄ videre
satis ē ip̄m in gloria si videro moroz disparuit. Alē
sub alijs x̄bis similē in hm̄ōi illusione suauit̄ humi
litarē. Aide in q̄t ad quē missus sis. Ego certe talis
nō sum q̄ dign⁹ sim hic videre xpm̄. Al̄ter qz nole
bat intrare templū dicēs sibi satis eē q̄ oculis corpo

reis aſpexiſſet xpm: colligauerūt cathenis ſoluere
 ſeiuniū/carnib⁹ veſci/viniūq; bibere cōpulerūt. Sic
 q; timore ꝑreſſo ſauar⁹ eſt. Opponet forſitā aliq;ſ
 ex aplo iubēte: nolite inq̄t ſpm̄ extinguerē. Si ſit er
 go viſio vere a ſpūſctō q̄ nichilominus repellit qd
 hoc eſt niſi ſpūſctō reſiſtere ſuāq; naſcētez ḡraz ſuf
 focare? Sed ꝑfecto ſpūſſanc⁹ q̄ ſe dat hūilib⁹ ne
 quaq; ex hūilitatōe quā ꝑdixim⁹ ſe ſubtrahet/ūtra
 bit poti⁹ exaltabit ⁊ in bñplacito ſuo deducet victor
 ſup excelsa aiām hāc in oculis ſuis vilē ⁊ abſq; vl
 la ruga fictiōis hūmilē ⁊ ſimplicē. Porro dici non
 pōt q̄tū hec curioſitas vel cognoscēdi futura et oc
 culta vel miracula vidēdi vel faciēdi: ſeſellit ꝑiur
 mos ⁊ a vera religione frequēter auertit. Hic ſupſti
 tiones in ꝑꝑlis q̄ religionē inſciūt xpianā dū ſicut
 olī iudei ſola ſigna q̄runt/dū ymaginib⁹ exhibēt la
 trice cultū/dū inſup hoīb⁹ necdū canonizatis ſcrip
 turis quoq; nō autēticis ꝑluſq; ſcriſ vel euāgelto fi
 dez ꝑſtāt. ¶ Probatio ſpūm̄ ꝑſiderat cauſā q̄re ſi
 eri dicunt viſiones ꝑſerti quo ſine nedū ꝑrimo/ne
 dū ap̄to ſed occultoꝝ lōgi quo. Potest itaq; finis ꝑ
 xim⁹ appere bon⁹ et ſalubris ⁊ deuot⁹ ad edificati
 nē alioꝝ: q̄ tandē ꝑlabet in multiplex ſcādaliū/duz
 vel nō rñdebūt vltima ꝑmis: vel alias falſū fictioꝝ
 deꝑhēdeꝝ in ꝑſonīs fuiſſe: tante reputati ſcritariis
 deuotōiſq;. docui. hec etas n̄ra de ꝑdicatōib⁹ dñi oꝝ
 ſohānis de varenſis. ⁊ Jo. huſſ. ⁊ ſimilitū. Rurſ⁹ duz
 aliqd fieri pōt ꝑ humanā iduſtriā ſit hoc in v̄ita/ſit
 hoc in doctrina: q̄re neceſſe eſt vel q̄rere vel expecta
 re diuinā celit⁹ allocutionē? Hoc neꝑe tētationi del
 q̄ honoratōi appet ſiliū. Ceterꝝ finis antēdēd⁹ eſt
 q̄re ſit cōlocatio taliū viſionū ⁊ q̄li ꝑſone. Atrum ad

De probatione spirituum

ostensionē vel ad necessitatē. At rē ad dandū vel ad
 recipiendū cōsiliū. At rē fiat ex pto vel iex pto talitū
 q̄ si videat hec psona q̄rere tīmō cōsiliū ne fallat
 vidēdū est si paratā se mōstrat obedire p̄silio. Alio
 quin iā de curatōne vix spes erit. qm̄ talis vt dicit
 iohānes climac⁹: nō iā eget demone tēptatē se qz fa
 ctus est sibi demō. At vero dicit aliq̄s. Nec idcirco
 psona nō credit alieno iudicio: qz de suo certa est p
 reuelationē intīmā ⁊ secretā. Sed pfecto nō est dis
 uisionis de⁹ vt vni timētī se reuelet vnū ⁊ p alteruz
 similt̄ timētez eū dicat vnū cōtrariuz. Itaqz si visio
 ex deo est nō dissipabit̄ in humiliatēs se sub alieno
 iudicio ppter deū. sed vigorabit̄ amplius ⁊ vincet.
 Quocirca tradim⁹ p cautela q̄ in hmōi visionibus
 nedū suspēsuz teneat iudiciū exēplo beati ambrosij
 ⁊ lucani p̄sbitert̄: sed dicat reuerēter cū petro. Exi
 a me dñe qz pctōr sum / qz vilis sum / qz visionib⁹ tu
 is indign⁹ sū / quas hlc neqz q̄ro neqz accepto sz res
 pello. sit in alio nō in hoc seculo visio tua tota mer
 ces mea dñe de⁹ ⁊ sufficit. Quid ad me de visioib⁹
 tuis in hac vita: qd de superiorū meorū monitōni
 bus: mitte potl⁹ obsecro alitū quē missur⁹ es. et me
 mens sp̄s hūilī tegat obscuroqz loco. Altera pōt
 addi sup hmōi visionib⁹ recipiēdis cautela quales
 de sōnīs tradidit vnus dñs. Si monitōes aliq̄e
 bone inq̄t fieri videāt in sōnīs / vel ex psona defun
 ctōꝝ vel aliūde recipiant̄ q̄si sōnā nō penit⁹ abijciē
 do: neqz eis ex aduerso velut autenticis vel diuinis
 adherēdo. recogitant̄ potl⁹ tanq̄ rememorationes
 aliq̄e ad faciēdū bona / vel mala declinādū / surta
 sōnōꝝ qualitatē. ¶ Probatio spūꝝ p̄siderat q̄litē
 ⁊ quō psona q̄ vidēs se h̄re dicit p̄uersat̄ / an in se

creto vel in publico / an invita actu vel cōtēplatiua
 an in deuotōe q̄ notā affert vestimētis ⁊ ceteris / aut
 si cōem h̄z quersationē accomodatā h̄is q̄b⁹ puenit
 Hoc p̄cipue p̄siderare necesse est si sit mulier qualr
 cū suis p̄fessorib⁹ quersat ⁊ instructorib⁹. si colloca
 tionib⁹ itēdit p̄tinuis / sub obtētu nūc crebri p̄fessio
 nis / nūc plixē narratōis v̄sionū suar / nūc alteri⁹
 cuiuslibet p̄fabulatōis. Ex p̄tis credite noīatim Au
 gust. ⁊ dñō Bonauētura. Aliq̄ est altera pestis vel effi
 catior ad nocēdū vel isanabilior: q̄ si nichil haberet
 aliud detrimēti nisi ip̄is p̄ciosi latissimā hāc p̄sum
 ptionē abūde diabolo satis eēt. Habet aliud scz isa
 rabilē vidēdi loquēdiq̄ (vt interi de tactu sileā) pu
 riginē. Euenitq̄ illud de vidone apud poetā / herēt
 infixi pectore vult⁹. Verbaq̄ nec placidā dat mem
 bris cura quietē. Cū tñ in pace sit det loc⁹. Null⁹ id
 circo mirabilē si tales ad fabulas quersi auertunt a
 xitate. Si p̄terea mulieres he curiosē agētes sunt
 q̄les notat ap̄tus semp discētes et nunq̄ ad sciētā
 xitatis pueniētes. Ubi aut nō est xitas: sit falsitas
 ⁊ vanitas necesse ē. ¶ Probatio sp̄iuz p̄siderat vñ
 sp̄is veniat aut quovadat. Itaq̄ bernardus testat
 hoc in se nunq̄ sciri datū est q̄ tñ ex p̄tuz se pluries
 afferit hūilliter sp̄is sancti p̄sentiā ex itimo motu cor
 dis siue mētis sensisse. Mirabilē mō fortasse aliquis
 q̄ pacto p̄sona stat⁹ i rior⁹ dicat se frequē aḡscere
 vñ sp̄s veniat: p̄feri cū dixerit x̄ps nicodemo vocē
 inq̄t ei⁹ andis ⁊ nescis vñ veiat aut q̄ vadat. qd̄ por
 ro qd̄ i spiritib⁹ diūsis m̄tra ispiratōis iueniē sili
 tudo. Est. n. sp̄s de⁹ / sp̄s angl̄s bon⁹ / sp̄s āgel⁹ ma
 lus / sp̄s human⁹ tā rōnalis q̄ aialis. P̄dōt aut sili
 visio spirari p̄ quemlibet hūc sp̄m suo modo longe

De probatone spirituum

tñ diuerso / sed nec diuersitatē faciliter p̄cipi. que si
 militudo nō scit apud terpros talū q̄ neq̄ p̄ seip̄os
 ex acutie īgenij / neq̄ philosophicis disciplinis / ne
 q̄ p̄ aliorū traditionē sciūt talia distinguere. Certe
 nec mirandū cū paucissimos īueniam⁹ q̄ plene scis
 ant secernere cogitatōes ⁊ affectōes sue rōnalis aīe
 vt rōnalis est: ab illis q̄ sunt aīales / videlicet in sen
 su cōi vel organo fantasse. quē inuenies p̄cor ex t̄s
 mentib⁹ des̄ p̄ctāq̄ fugiētib⁹: q̄ semp ⁊ in oībus ad
 liquidū p̄spiciat dū tētatōes vigēt si sensus eorū sit
 t̄s modo in imaginatōe vel cōsensu in rōne? Et deo
 nō facile est discernere sensū a p̄sensu q̄to plus ha
 bet difficultatis. Probatio q̄druplicis p̄nominari
 spūs. dū videlicet instinc⁹ vn⁹ vel inspiratio vehe
 mens tāgit mentiē si sit a deo vel ab angelo bono vel
 malo vel a pprio spū humano. Cui⁹ rursus sensus
 portio duplex superior ⁊ inferior ascripta est. Cui⁹ sē
 tire diuisionē p̄fecte dat illud verbū dei qd̄ p̄tingit
 vsq̄ ad diuisionē spūs ⁊ aīe. qualē in se diuisionem
 passa erat q̄ exclamauit. Magnificat aīa mea dñm
 Dehinc secernēs spm̄ ab aīa subiūxit. Et exultauit
 spūs me⁹ n̄ deo salutari meo. Nec interī sub cōpen
 dio cursim notata sint. q̄ten⁹ cū ad singularia descē
 dendū erit facili⁹ hac occasione data sapiētiores d̄
 iudicēt p̄uasum habētes viuere hoīem cui⁹ nomē
 sit in libro vite cui plurēs (⁊ v̄s) arib⁹ p̄oris hui⁹
 tēporis) datū est experiri ⁊ praticare oīa que dicta
 sunt.

Est iacobi gaurdon et eius amicorn

Explicit tractat⁹ de lanis ⁊ phitoni
 cis mulserib⁹ vna cū tractatude p̄batōe spūs ⁊ vene
 rabilis m̄gri tohānis de gerlono cācellarij p̄lensis

finis huius libri

